

140 /
1984/2.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

კომუნალიზმი

ISSN 0182 — 5973

5
1984

სიხარული მაისი

აეთანდით ვეზირთა

ზეიმია, ზეიმია!
 ვაშა ამ დღეს და ამ სიტბოს!
 ჩვენს სიხარულ-აღტაცებას
 ფრინველებიც გრძნობენ თითქოს.
 დიდ-პატარა დაბლა ვხარობთ,
 ალღუმი აქვთ მაღლა ჩიტებს.
 დროშების ზღვა ღელავს ირგვლივ,
 ქუჩები ხალხს ვეღარ იტევს.
 მხიარული ხალხის სმები
 გადაედო ზვრებს და ბაღებს...
 დილა პირველ მაისისა
 ყველას გულის კარებს აღებს.
 ზეიმია, ზეიმია!
 ვაშა, ამ დღეს და ამ სიტბოს!
 ჩვენს სიხარულს, აღტაცებას
 ფრინველებიც გრძნობენ თითქოს!

მხატვარი ზაურ დეისაძე

ფორიბი ექსკურსია „ელმავალმშენებელში“.

საქმე იმაშია, რომ თავიდანვე გამოცხადდა, წრეებში ჩამორჩენილებს არ მიიღებენო. ჰოდა, ყველაზე ზარმაცებსაც კი მოუწიათ „თავის მოქექვა“. წრეების მუშაობის ხელმძღვანელობისათვის ახალგაზრდა მუშებმა სამედიცინო და ინდუსტრიულ-პედაგოგიური ტექნიკუმების მოსწავლეები და სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტებიც დაიხმარეს. გარდა დასახლებული წრეებისა, სკოლაში შეიქმნა პოლიტიკური განათლების, კომკავშირული და პიონერული სწავლების სექტორები, სადაც მოსწავლეები პოლიტიკური ცოდნის საფუძვლებს ეუფლებიან, იმალებენ საერთო განათლების დონეს.

შეფების ერთ-ერთი მთავარი საზრუნავი იმთავითვე გახდა მოსწავლე-

გამოჩნდა ახალგაზრდა ელმავალმშენებელთა საშეფო მუშაობის ნაყოფი — იმ ახალგაზრდებს შორის. ვინც „ელმავალმშენებლიდან“ დაიწყო თავისი შრომითი ბიოგრაფია, თითქმის ყველაზე მეტი 114-ე საშუალო სკოლის კურსდამთავრებული იყო, ზოლო ერთ-ერთი ყოფილი სამეურვეო ყმაწვილთაგანი, გელა გელიტაშვილი. შემდგომში შეფების კომკავშირულ-ახალგაზრდულ ბრიგადაში ჩაირიცხა.

ახლა „სიჭაბუკის“ წევრებს ახალი საშეფო კლასი ჰყავთ. ნაწილობრივ შეიცვალა საიარალო საამქროს კომკავშირულ-ახალგაზრდული ბრიგადისა და თავად პედაგოგიური რაზმის შემადგენლობაც. უცვლელი დარჩა საშეფო მუშაობის შინაარსი და მიზანი, ახალგაზრდა მუშების მოწადინება და მზადყოფნა — ცხოვრების სწორი გზის არჩევაში დაეხმარონ უმცროს მეგობრებს, მოამზადონ პიონერები კომკავშირში შესასვლელად, ასწავლონ მათ შრომის ფასი და პატივისცემა, ხელი შეუწყონ მათში საუკეთესო თვისებებისა და ჩვევების ჩამოყალიბებას. ამის უფლება რომ ჰქონდეთ, შეფები პირველ რიგში თვითონ უნდა იყვნენ საუკეთესონი. ზოლო გია ვამბიეთაშვილი, რომა დობოვეცი, კობა ლაზვიაშვილი, რაჩიკ ნეოსესიანი, არტურ საოქისიანი და გოჩა ხაჩიძე რომ ასეთები არიან, ყველამ იცის „ელმავალმშენებელშიც“ და, რა თქმა უნდა, მათს საშეფო სკოლაშიც.

გარდა 114-ე სკოლისა, „სიჭაბუკის“ წევრები კოჯრის ბავშვთა სახლის აღსაზრდელებსაც მეთურვებენ. ხშირად ჩადიან მათთან, ჩააქვთ საჩუქრები, ატარებენ შაბათობებს, ამ ზამთარს შეშაც აუტანეს, სამომავლოდ კი ფიქრობენ საბავშვო მოედნებიც მოუწყონ პატარებს.

საქმე წინ ბევრი ელის მოსწავლეებსაც და მათ მეურვეებსაც, ზოლო უკვე გაწეული მუშაობა იმის საწინდარია, რომ წარმატებები მომავალში უფრო მეტი იქნება.

თ. ცაგარელის ფოტო

გულგოდგინელ აღმზენაინ თვალს მოსწავლეები შეფების მუშაობას.

კლასში საგრძნობლად ამღვდა აკადემიური მოსწრება. გაიზარდა ელმავალმშენებელთა კომკავშირულ-ახალგაზრდული ბრიგადის შრომის ნაყოფიერება.

კარგად დაწყებული საქმე შემდგომშიც კარგად წარიმართა. შეფების ინიციატივით სკოლაში შეიქმნა წრეები: მხატვრული თვითმოქმედებისა, ნორჩ ტექნიკოსთა, ნორჩ მედიკოსთა, სცენის მოყვაოულთა, ჩამოყალიბდა ფეხბურთელთა გუნდი. წრეებში მეცადინეობაც წარმატებით სწავლის ერთგვარი სტიმული გახდა.

თა პროფესიული ორიენტაცია. ამ მიზანს ემსახურება საუბრები პროფესიების შესახებ, ექსკურსიები „ელმავალმშენებელში“. ერთობლივი შრომითი ღონისძიებები, პროფორიენტაციის კუთხე სკოლაში და სხვ.

„სიჭაბუკის“ იმ პირველი სამეურვეო VII-ე კლასის მოსწავლეებმა უკვე დაამთავრეს საშუალო სკოლა, — სხვათა შორის, გამოსაშვებ სადამოზრე შეფებიც იყვნენ მოწვეულნი, — ზოგმა უმაღლეს სასწავლებელში გააგრძელა სწავლა, ზოგი შრომით საქმიანობას შეუდგა და სწორედ მაშინ

ჩემი აყვანვიხუდი ჰუნდი

ქარლო კობაიძე

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

მხატვარი თემურ ფხიაიძე

ის-ის იყო სახვალეო გაკვეთილების სწავლას მოვრ-
ჩი, და მამაჩემიც დაბრუნდა სამსახურიდან — პიჯაკი
სკამის საზურგეს მოახურა, ჰალსტუხი მოიხსნა, მკერდი
მოიღელა და ღიმილით თქვა:

— ჰო, ჰო, რა ამინდია! ახლა ერთი ჩვენს ორღობეში
გამატარა — იქაურობა ასკილისა და იის სურნელით იქ-
ნება გაუღენთილი!

— მერე, ვინ გიშლის წასვლას? — ეუბნება დედაჩემი,
თან წიგნებს ასწორებს თაროზე. — ადამიანის მთელი
ცხოვრება სანატრულამდე მისვლის ცდაა, მეტი კი არა-
ფერი! შე კაცო, სულ უბრალოდ მისაწვდენი ნატვრა
გქონია და რა გაყოყმანებს, გამაგებინე მაინც!

მამა ღია ფანჯარასთან მივიდა, ნუშებით აბოლებულ
გორას გახედა:

- სოფლელი იყო, მაგას არ მეტყოდი.
- უი, ახლა არ გამახსენდა?! — უცებ შეტრიალდა დე-
და, გვერდითა ოთასში შევიდა, — აგერ, გელამ წერილი
მიიღო სოფლიდან!

მამამ კი თითქოს სხვათა შორის თქვა:

— მივლინებაში ვარ ორშაბათიდან, არადა, ვიფიქრე,
შაბათ-კვირას წავალ ჩვენებთან, მიწის საქმეშიც ხელს
წავახმარ და იქაურ გაზაფხულსაც თვალს მოვაველებ-მე-
თქი.

დედამ წერილი მომაწოდა და მერე ჰკითხა მამას:

- ახლა სადაო?
- ისევ რიგაში.
- ისევ ერთი თვით?
- ორი კვირით.
- რას ჩავაცივდნენ, მარტო შენ გხედავენ იმხელა
ინსტიტუტში?
- ჩემი განყოფილების საქმეა და სხვა ვინ უნდა წა-
ვიდეს?

რეზოს წერილი იყო, ჩემი ბიძაშვილისა. ისიც მეცხ-
რე კლასშია. უცებ შემოვარიდე კონვერტი და უფრო გე-

მრიელად რომ წამეკითხა, სკამიდან სავარძელში გადა-
ვინაცვლე. ჯერ: ყველას სიყვარულით მოგიკითხავთ:
როგორ ბრძანდება თქვენი ბრწყინვალეობაო; თუ შენ კი-
დეც ჩვენს ამბავს იკითხავ, მაინცდამაინც ბევრი არაფე-
რი გვიჭირსო. მერე: მურიამ ხუთი ლეკვი დააგდო, ალე
პაპას სიტყვა ძირს დავუშვი და ხუთივე შევეურჩინეო; ამ
დღეებში ფოთოლამაც იმარჯვა — სახარე მოიგო. ძალიან
ეწყინა მამაჩემს — ვაი, თქვე საცოდავებოო; ახლა ხარი
აღარავის სჭირდება, ვიდრე დასაკოდი გახდება, მანამდე
დაკლავენ ხოლმეო. ბოლოს: მთელი ერთი კვირაა ნატო
ბებია მშოლიარე ავადმყოფიაო. შევკრთი:

- ნატო ბებია ყოფილა ავად! — არ ვიცი რატომ. ბა-
რათი ჩავმუჭე და ხელი ზურგს უკან წავიდე.
- რაო?! — თავზე დამადგა მამაჩემი, — რეზო იწერე-
ხა?

— დიას. ისაო... მთელი კვირაა წევსო.
მამამ წერილი გამომართვა, სწრაფად ჩაიკითხა, მე-
რე დედას მიაჩეჩა ხელში და სკამის საზურგედან პიჯაკი
აიღო:

- სოფელში მივდივარ ახლავე!
- დედამ კონვერტს დახედა:

— მოიცა, ვახტანგ, შვიდი დღის გამოგზავნილია.
ჯვარი სწერია და, საშიში რამე რომ ყოფილიყო, აქამდე
ან ტელეფონით დაგვეხმაურებოდნენ, ან დეპეშით, ანდა
სიტყვას გამოატანდნენ ვინმეს. ასე აღელვებულს ვერ
გავიშვებ, — არ დაანება პიჯაკის ჩაცმა. — შარშანწინ მა-
მაშენს მანქანა რომ დაეჯახა, რაღაც ნახევარ საათში არ
მოგვაწვდინეს ხმა?

მამამ მუშტი დაარტყა მაგიდას:

- რაღა ახლა გამოტყვრა ეს უპატრონო მივლინება!
- რა იყო, ადამიანო, ყველაფერზე დარდი და ნერვე-
ბის აწიოკება შეიძლება?.. როდის უნდა გაფრინდე?
- ხვალზევით, საღამოს რეისით.
- სხვა ყველაფერი მოავარე?

— თითქმის.

— რას ნიშნავს თითქმის?

— ვიდრე საბუთებს გავამზადებდით, დირექტორი აკადემიაში გამოიძახეს სასწრაფო საქმეზე. დამელოდეო, მაგრამ მერე დარეკა, ველარ მოვდივარო. სვალისთვის დამიბარა. ასე რომ, საბუთებს ხელის მოწერაც აკლია და ბეჭედიც. თვითმფრინავის ბილეთიც ასაღებია.

— რომელ საათზე გელოდებიო?

— თორმეტზე.

— დრო ბევრი გვაქვს, სოფელში წასვლა-წამოსვლას ოთხი საათიც არ უნდა, მაგრამ ასე აჯობებს: მამაჩემს ვთხოვ და ის წავა ინსტიტუტში, საუხერხულო არაფერია, აკი კარგად იცნობს დირექტორს. ინსტიტუტში წავა და ბილეთსაც აგიღებს, ფიქრი ნუ გაქვს, ორივე ადვილად მოგვარდება უშენოდ. ხვალ დილით წადი და კვირას დაბრუნდი შუადღისას. ახლა კი ვერ გაგიშვებ, ვითომ არ იცი, პარასკეობით რა ამბავია გზებზე — მანქანების გადარბენა გეგონება. აი, გელაც წაიყვანე. ხომ წახვალ, შვილო?

გამიხარდა რომელია, მაგრამ თავი დავიფასე:

— მერე სკოლა?

— განცხადებას გავატან ალეს, — ჩემს ძმაზე მითხრა.

— მოულოდნელად რომ გამოეცხადები, უფრო გაახარებ ბებიაშენს.

აღრე დაწვექით დასაძინებლად. ალე მაშინვე წავიდა სიზმრებში. მე კი ძალიან მინდოდა დამეძინა და უფრო იმიტომ ვერ დავიძინე.

დედამ რომ გამაღვიძა, ფანჯარაში გავიხედე მაშინვე — სიბნელე გაცრეცილიყო, ჩიტებიც ჟიჟივებდნენ. ალეს კი, რომელ გვერდზეც დაწვა, ისევე იმ გვერდზე ეძინა.

ცივმა წყალმაც ვერ გამომაფხიზლა რიგიანად — რაცრაცით ჩავედი კიბეზე.

მანქანაში მამაჩემის გვერდით ვაპირებდი დაჯდომას, კარიც გამოვალე. შემატყო, გამოუძინებელი რომ ვიყავი, ამიტომ მითხრა, უკან დაჯექიო. ქალაქს არ ვიყავით გამოცილებული, ძილმა რომ წამართვა თავი, და როცა გამომეღვიძა, მანქანა ჩვენს ჭიშკარში შედიოდა უკვე. პირველად ნატო ბებია მომხვდა თვალში — მსხლის ქვეშ, ამოღრუტულ ლოდთან მიედგა ნამორი, ფილთაქვა მოემარჯვებინა და სიმინდს უნაყავდა წიწილებს. ჩვენ რომ დაგვინახა, მუჭში შერჩენილი სიმინდი ვედროში ჩაყარა, ფილთაქვა ლოდზე დააგდო და ციმციმ წამოედგა:

— უი, თქვენა ხართ, შვილო!

მანქანიდან გამოვსხლტი და ხელებგაშლილი გავიქეცი:

— ნატო ბებიას ვენაცვალე!

— ეგ რა წამოგცდა, შვილო?! ღმერთო, არ უსმინო — მე უნდა გენაცვალო, შვილო, მე! — ისე ღონივრად ჩამიკრა გულში, ნაავადმყოფარისა არაფერი ეტყობოდა.

ერთმანეთის მოფერებას რომ მოვრჩით, საყვედურზე გადავიდა ბებია:

— ეგრე რო დაგვივიწყეთ, შეიძლება, ხალხნო?!

— რას ამბობ, დედი?! — გაიოცა მამაჩემმა, — თვეში

ერთხელ მაინც ჩამოვდივარ და ჩემი სამსახურის პატ-

რონს მეტს რაღასა მთხოვ?!

— სულ არ წასულიყავ, მე ის მერჩინა! სხვები როგორღა არიან?

— რეზომ მოიწერა შენზე, ავად არისო და, როგორღა იქნებიან?

— ვერ უყურებ?! გავაფრთხილე, არ გააგებინო-მეთქი, არაო, და მაინც ჩამოუფრიალებია. სიცხე ამეკვიპა და ექიმმა, ათიოდე დღით უნდა ჩაითბუნოო. გუშინწინ გავეშვი.

— მამაჩემი სადღაა?

— ჭალის ვენახში წავიდა, ორიოდე სარი დამრჩა ჩასანაცვლებელი და მზით ამოვალეო. ამოვა და, მერე კიდევ შინა ვენახს გამოუთოხნის ძირს, გუთანის შევიპირეთ, დღესვე უნდა მოვხნათ. იქ რა არის, ორ საათში გამოჩიჩქნის!

ეზოს მოგავლე თვალი: მთელი ხეხილი ნაირ-ნაირად იყო გადაპენტილი. ღობის შინდს უკვე დაეყვავილებინა. მსხალი, ვაშლი, ატამი, ქლიავი, ტყემალი, ალუჩა ისევე თეთრად აქანავებდნენ ტოტებს. ნიავი რომ წამოუვლიდა, ნაწყვეტ-ნაწყვეტ მონანაობდა ფიფქი.

მამას და ნატო ბებიას ჩემთვის აღარ ეცალათ, მეც საქმე გავიჩინე, წიწილებს სიმინდს დავუნაყავ-მეთქი.

ვედროზე მამალი დამჯდარიყო. ალბათ ცოტაღა ეყარა შიგ — მარცვლის ამოსაღებად რომ ჩაეყუდებოდა ხოლმე, რის ვაი-ვაგლახით იმაგრებდა თავს. ბოლოს აკი ჩავარდა კიდევაც. ისეთი ქოთქოთი ატეხა, ისე ააფათქუნა ფრთები და ისეთი ხმა გაიღო ვედრომ, დაფეთებული წიწილები მიმოიფანტნენ. ჯერ აკრიახდა კრუხი, მერე კუტკუტზე გადავიდა, მეც მივეხმარე და წიწილებს უცებ მოვუყარეთ თავი. მსხლის ქვეშ თეთრად ეფინა ყვავილის ფიფქი. შორიდან რომ გახედავდი, ამ სითეთრეში ყვითელ, მოძრავ წერტილებად ჩანდნენ წიწილები.

ლოდის ერთ მხარეს დაგვილი იყო მიწა. საგულდა-გულოდ დავნაყავდი ორიოდე მარცვალს, ხელს მოვუსვამდი და იმ დაგვილ მიწაზე გადაყრიდი ხოლმე. ისე იკენკებოდნენ წიწილები, იფიქრებდი, კი არ ჭამენ, აკენკობანას თამაშობენო. ეტყობა ქათმებისათვის ჯერ არ დაეყარა საკენკი ბებიას — თავაწეული იდგა კრუხი და ახლოს არ უშვებდა აწრიალებულ დედლებს. სიმინდის დანაყვით ვიყავი გართული და ვერ გავიგე, ბიძაჩემი გიორგი როდის შემოვიდა ეზოში. ეტყობა, კარგა ხნის მოსული იყო, რაკი მისაკითხ-მოსაკითხი საუბარი არ მესმოდა.

— ასეა, თითქმის ერთბაშად გამოაქვს ვენახს კვირტი, ჯერჯერობით ერთიც არ მინახავს გაცდენილი.

— იქნებ წლეულს მაინც გაიმეტოს ბარაქა, — მანქანის კარი ღია დარჩენია მამას და ახლა კეტავს.

— ამდენ გარჯას რომ არ გვიფასებს, ისა მწყინს, თორემ სულ უმაგისობასაც ავიტანთ როგორმე. — მერე მე დამეხმაურა ბიძაჩემი: — მაგდენს რომ აჭმევ, ბიჭო, წიწილებს, გულძმარვა აუტყდებათ.

ფილთაქვა ღიმილით დავდე ლოდზე და წამოვდექი:

— მე კი მეგონა, სძინავს-მეთქი.

— აქამდე ძილი, განა რეზო ვარ! — მაკოცა და მერე

ჩაკუნტდა. ხელმოჩრდილვით ამომხედა. — შენა ხარ თუ დაპატარავებული მამაშენი?

— მსგავსება და ეგეთი, ადამიანო?! — ხელი ხელს შემოჰკრა ნატო ბებია. — ბოლო არდადეგებზე რომ იყო აქა, ერთ დღესაც, აუღია წალდი და რაღაცას ჩორკნის. აივნიდან ვუყურებ — პატარა ვახტანგია გამოცხადებული! ფიქრში წაველ — სწორედ რომ ვახტანგია! ისე მომეჩვენა, თითქოს მთელი ოცდახუთი წლით ვიყავი უკან, მთელი ოცდახუთი წლით ახალგაზრდა. რა როგორ იყო, ვეღარ ვიტყვი, ის კი კარგად მახსოვს, დავუძახე, რამე არ იტკინო, შვილო, ვახტანგ-მეთქი. ამომხედა, ის აკი დილას თელავში წავიდაო. მწარედ მოვიჩქმიტე მკლავი და ისე დავბრუნდი აქა.

— ეპეი! — აივანზე აყვირდა რეზო და უკან რომ მივიხედე, უკვე კისრისტენით ჩამორბოდა კიბეზე. მოვიდა და გადარეული მოზვერივით დამეტაკა. უკან რას დავიხვედი: ხან მე ვიყავი ქვეშ და ხან — ის.

— გეყოფათ, შვილო! — გასაშველებლად გვეცა ნატო ბებია.

მამაჩემი დაფიქრებული მოგვჩერებია, ბიძაჩემი ხითხითებს, მე და რეზო კი ტანსაცმელზე აკრულ მსხლის ფიფქებს ვაცლით ერთმანეთს.

- ლეკვები ნახე? — მეკითხება რეზო.
 - აქამდე წიწილებს აჭმევდა, — უთხრა ბებია.
 - წამოდი, გაჩვენო, სათივის ქვეშ დაყარა.
- ჩვენ რომ მივედით, მურია ძუძუს აწოვებდა ლეკვებს. დამინახა, კუდის ქიცინით აიწია წამოსადგომად.
- იწეპი, — თავზე ხელი დაადო რეზომ.
- მართლაც ხუთი დაეგდო: სამი ხვალი და ორიც ძუკნა. თვალები უკვე ახელწლი ჰქონდათ. თამამი ლეკვი ავიყ-

ვანე, გულში ჩავიხუტე. მურია კეთილი, მიმნდობი თვალებით მიყურებდა. ისევ რომ დავსვი, ჯერ ლეკვს დასუნა, მერე ხელზე დამიწყო ლოკვა. არ ვიცი, რატომ, ძალიან შემეცოდა მურია.

— წამოდი, ახლა ბოროლა ვნახოთ, — ჯერ თვითონ გატრიალდა რეზო.

საძროხეში შევედით. ცალკე მოღობილში, კორაკანში იდგა ბოროლა, ფოთოლა კი მოკლედ მიებათ გეჯასთან აკაციის ბოძზე. დაგვინახა ფოთოლამ და შემოგვზმუვლა. ბოროლა დიდი, წყლიანი თვალებით გვიყურებდა.

შეფარებული ონკანი წყალს მოათქრიალად და წყლი
ვიდრე ხელ-პირს დაიბანდნენ, ბოჩოლაზე, ლეკვებზე
წიწილებზე საუბარიც მოასწრეს და არც სკოლის სამხი-
რულო ამბები დავიწყებიათ. მერე მავალა ბიცოლაც ჩა-
მოვიდა და ეზოში მორიდებით უთხრა მამას, წუხელ რა-
ტომღაც ძილი გამიტყდა და გათენებისას ძლივს ჩამეძი-
ნაო.

ჰო: ბიძაჩემი ფიზიკასა და ალგებრას ასწავლის სკო-
ლაში, ბიცოლა — ქართულ ენა-ლიტერატურას.

საუზმობისას რეზომ რაღაც უჩუჩულა გიორგი ძი-
ას.

გიორგი ძიამ თავი გააქნია და ხმამაღლა თქვა:

- არ გამოვა ეგ საქმე!
- წუხელ აკი გამომკითხე და, ხუთზე იციო? — რე-
ზომ კარაქიანი პური თეფშზე დადო და წამოდგა. — სხვა
დროს როდის მითხოვია ეგეთი რამე?
- რა მოხდა? — იკითხა მამაჩემმა.
- ბოლო ორი გაკვეთილი ჩემი აქვს და გამათავისუ-
ფლეო... სკოლაში უკვე მოსწავლედ მეთვლეები.
- ჰოდა, იქ გთხოვ, როგორც მოსწავლე.
- ამ შემთხვევაში თითქოს შეიძლება.
- შეუსრულე ეგ თხოვნა, — ჭიქა აიღო მამაჩემმა, ერ-
თი ყლუბი რძე დალია და თავი ასწია, — მშვენივრად
თქვა ლევ ტოლსტოიმ: რძეს რომ ვსვამ, ხბოს ბლავილი
მესმისო.

არადა, მართლა ბლაოდა ხბო.

გიორგი ძიამ საათზე დაიხედა:

- ცოტა იჩქარეთ, ხუთი წუთიღა დაგვრჩა.
- ხუთი წუთის შემდეგ სამნიღა ვიყავით შინ.
- მამამ სამუშაო ტანისამოსი ჩაიცვა, ბოსტნის თოხი
მოძებნა და ფხას რომ უსინჯავდა, ნატო ბებიამ ჰკითხა:
- რათ გინდა, შვილო?
- მამაჩემის დაბრუნებამდე ნიორს მაინც გავთოხნი.
- ახლახან გათოხნა გიორგიმ, შვილო.
- კიდევ რომ გაითოხნოს, აწყენს?
- არ აწყენს, მაგრამ რაღა ძალაა!..

ჩვენს ბაღ-ბოსტანს მავთულის წნულღობე აქვს შემო-
ვლებული. ზაფხულობით, სიმწვანე რომ გამოიღვევა ეზ-
ოში, რაკი გარედან კარგად ჩანს მორწყვით გალადებუ-
ლი ბოსტნეული, ერთი უნდა გაჩვენათ, რა დღეში არიან
ქათმები: გაუვლიან და გამოუვლიან ხოლმე ღობეს, გაუ-
ვლიან და გამოუვლიან — შიგ შესვლა უნდათ, მაგრამ
რას გაუშვებთ მავთული!

მამამ თოხი ორკაპა ხურმაზე მიაყუდა და ხეხილს
ათვალიერებს:

- ამ სახლს რომ ვაშენებდით, აგვისტო იყო, ისე ცხე-
ლოდა, რაღა ვთქვა! მაშინ ეზოში წყალი არავის ჰქონდა
გამოყვანილი და ჩვენ საიდანღა გვექნებოდა! აგერ, ხე-
ვის წყაროდან ვეზიდებოდით მე და ბიძაშენი. თითოს კი-
ნაღამ ოც-რცჯერ გვიწევდა იქ ჩასვლა-ამოსვლა. თამაში
გგონია? მაგრამ სახლის აშენება ისე გვიხაროდა, ერთ-
ხელ არ ავბუზღუნებულვართ. ამოვიტანთ წყალს, ვხე-
დავთ: კედელს სიმადლე მომატებია. ვერ წარმოიდგენ,
როგორია მშენებლობის სიხარული. მე და ბიძაშენმა მა-

- ცალკე რატომ არის ბოჩოლა? — ვკითხე რეზოს.
- სულ რომ არ გამოწოვოს რძეო.
- ვინ მოიფიქრა თავდაპირველად?
- ალბათ ვისაც ძროხის მოშენება მოუვიდა აზრად.
- თქვენც ერთი! — ლასტის კარი გამოვადე. ბოჩო-
ლას ჯერ არაფერი გაეგებოდა შიშისა და არც გატოკებუ-
ლა. რომ ავწიე, მსუბუქად მომყვა ხელში. გვერდულად
გამოველ კორაკნიდან და ფოთოლას შევუსვი ცურთან.
ბოჩოლა მაშინვე ჩამოეკიდა ჯიქანს.
- ასეც ვიცოდით! — ნატო ბებიას ხმა იყო. მივიხედე:
ხელში ხის სათლი ეჭირა, — თქვენ რომ გკითხონ, გენაც-
ვალე, ფრინველ-საქონელი მართო მოსაფერებლად უნ-
და იყოლიოს ადამიანმა. დიდი ხანია მიუშვით?
- ჩემი ხათრით დღეს მაინც გაუხარე შვილი, —
სათლს წავატანე ხელი.
- ოთხ ხელადას იწველის, შვილო, და აბა რეზოს
ჰკითხე, სამ ლიტრაზე მეტს თუ წავართმევთ ხოლმე.
- მართალია, — დაემოწმა რეზო. — შეხედე, როგორ
არის ჩამრგვალებული ბოჩოლა! წავალ, თორემ სკოლა-
ში დამავიანდება.
- რა დროს დავვიანებაა, საათზე მეტი დროა დარჩე-
ნილი!
- რაკი ადგები გზასაო, დროით სჯობია წასვლაო.
- ჩემი პატარა ბიძაშვილები — ნატო და მანანაც ამდ-
გარიყვნენ; რომ დამინახეს, სიხარულით აცმუკდნენ. მი-
ვეფერ-მოვეფერეთ ერთმანეთს. ვიდრე კომშის ჩრდილ-

შინ დავრგეთ ეგ ტყემალი და ესა, — ხელი მიარტყა ბალს. — კალატოზმა მოგვიტანა ნერგები. რომელმა რომელი დარგასო, კენჭი ვყარეთ. ბლის დარგვა შემხვდა. აყვირდა ჩემი ძმა, განგებ შემახვედრეთ მუავო. რომ დამწიფდება, დატკბებაო, — ეუბნება კალატოზი. ახლა პასუსს არ იკითხავ? ტკბილი ტყემალი რაღა ტყემალიაო!

მამამ ახლა ღობის ძირში გაყოლებულ, ბოლქვა-ბოლქვა ამოვარდნილ ჭინჭარს გააყოლა თვალი, — დედი! — რაო, შვილო? — აივანზე ლოგინს ამზეურებდა ნატო ბებია.

— ხმელი შოთები ხომ არ გვაქვს? ჭინჭრის ნახარშსა და ორთქლში დამბალი შოთი მომენატრა.

ხეხილის ყვავილში მწვანედ დაღანებს დაორფორებული ნიორი. მამა ფრთხილად, დაკვირვებით თოხნის ნიორს. კვალს რომ გაიტანს, ამ სითეთრეში ისე ჩანს შავი ხაზები, გეგონება, ფიქრში იყავი წასული და დაგიყვირესო. მაისის ვარდს უკვე დაუწყია კოკორი. იქვე ბროწეულის ბუჩქი დგას და ისე ანანავებს ტოტებს, თითქოს ვიღაცას ახალგაღვიძებულ, მოწითალო ფოთლებს უჩვენებსო.

ხან ლეკვებს დავხედე, ხან ფოთოლას, ხან ბებიას მოვეხმარე ჭინჭრის მოკრეფაში და ხელები დავისუსხე. ამასობაში რეზოც დაბრუნდა სკოლიდან — მესამე გაკვეთილი კიდევ ქართული გეკონდა და დედამ გამომიშვაო.

მამაჩემი უკვე მორჩენილი იყო ნივრის თოხნას და შინავენახში ავიარეთ, რაღა მამაჩემი ვაწვავლო, აქა ვარ და იმასაც მე ვავთოხნიო. ჩვენი შინავენახი სოფლის თავშია, სამი მხრიდან ცოცხალი ღობე აქვს, ერთი მხრიდან ტყე. ცოცხალ ღობეში ტყემალი, ქლიავი, ჭერამი, ატამია შერეული, თეთრი, ბუსუსიანი ატამი, ღობის ატამი რომ ჰქვია, ისა. ვენახად გვეთვლება, თორემ სულ ათი მოკლე მწკრივია, გვიან მწიფდება და გვიანაც ვკრეფთ, უფრო სწორად, ყურძნად გამოვიზოგავთ ხოლმე.

ირგვლივ ისეთი სურნელი ტრიალებდა, ხმა მქონდეს, სიმღერას შემოვძახებდი. თითქოს ჭორაობენო, ღობე-ღობე ჯგუფ-ჯგუფად იდგნენ წითლად და თეთრად აბღღვრიალებული ასკილები; ღობის ძირები და ტყისპირი სავსე იყო იითა და ფურისულათი. ჩიტები სტვენა-გალობით იკლებდნენ იქაურობას. აქაც ჰყვავდა ხეხილი, ხეხილი და ტყისპირებზე, ხიჩატელი: კუნელი, ზღმარტლი, პანტა, მაულო, მაგრამ ეს ხიჩატელი დაბარდებული იყო გადაკაფვით. მოშორებით, ხევის ჩაფერდებასთან აყვავებული ხეხილის თავზე მწვანედ ამოსხლექტილიყო სასაფლაოს კვიპაროსები. იმ კვიპაროსებს თვალი მოარიდა მამამ, გადაპენტილ ბალამწარას ახედა და თქვა:

— რამდენჯერ ვუთხარი მამაჩემს, ხიჩატელს ნუ გავადაკაფავ-მეთქი, მაგრამ არ დაიშალა თავისი, ჯერ რა ვაზია და ამასაც ჩრდილში მოაქცევსო. — ჩაიმუხლა, ხელები მიწას დააყრდნო და ია დაყნოსა.

— მაგდენ წვალეხას მოწყვეტა არ სჯობია? — გაელიმა რეზოს.

— ცოდვია მოსაწყვეტად, მალეც ჭკნება და, რა თქმა უნდა, სურნელსაც მალე კარგავს.

— მაშინ ვიხიხით ასე, მუხლებზე.

— რაკი გიყვარს, უნდა იხიხო.

რეზომ წალდი გამოიყოლა: აქა-იქ, ჯაგრცხილა, შავრცხილა, ხეშავა, კუნელი, ნეკერჩხალია ვენახში შემოწეული და ის უნდა ჩავკაფოო.

მამამ თოხნა დაიწყო, რეზომ კი მჭადაქვით გალესა წალდი და მერე გამეტებით მოუქნია კუნელს — ტოტები ჩამოასხიპა. თან კუნელს კაფავს, თან ფეხით თქერავს იასა და ფურისულას.

— რას შვები, ბიჭო?! — წალდზე ვუტაცე ხელი.

— რა მოგელანდა?! — გაოცებული მიყურებს.

— აბა, დახედე, რა დღეშია ია და ფურისულა!

— ესენი სულ აქ არიან გაზაფხულობით, ამათი გული-სათვის ვენახში შემოვუშვავთ ტყე?

— ცოდვია, — ჩაჩქვილ იას დავხედე, — ფეხი მაინც მოარიდე!

— მაგას რომ ვუყურო, წალდს ჩავირტყამ რამეში! არაფერია, გაისად ისევ მოვლენ სიცილითა და სურნელით. — ისევ მოიქნია საჭრელი.

— მოიცა, რეზო! — თოხი მიწაში ჩატოვა მამამ და სწრაფი ნაბიჯით წამოვიდა. — მართალს გეუბნება. — კუნელის აყვავილებული ტოტი აიღო, — ახლა ნამდვილად ცოდვია. თუ დაკაფვა გინდოდა, ვიდრე კვირტი გაიღვიძებდა, მანამდე დაგეკაფა, შე კაი კაცო! ხედავ? — კუნელის ცერად ჩაჭრილ ტოტს ისე მოუსვა ხელი, თითქოს ეფერებოო, — წვენი დაიძრა, ამას ტირილს ეძახიან. ეს შემოწეული ტოტები ვერაფერს დააკლებს ვენახს, ჩვენ კი, ჩვენ, სიკეთეს არ დაგვაყრის მაგის ცოდვა. მომეცი წალდი! რა უცებ დამახინჯდა ეს დალოცვილი კუნელი!

რეზომ მორჩილად გაუშვა წალდს ხელი და გუთნის ნაკვალევში გადავიდა.

მამამ აყვავებული კუნელის ტოტი ვენახის მავთულზე ჩამოჰკიდა და თოხი აიღო ისევ; ორიოდეჯერ გამოჰკრა, მერე უცებ ჩაიმუხლა — რაღაცას დააკვირდა.

— რას უყურებ, მამი?

— ხვართქლაა, ისე ლამაზად ამოსულა, ლამის შემოვუთოხნო.

კომტორინა - კონკურსი

ოთხი წლის განმავლობაში - 1941 წლის 22 ივნისიდან 1945 წლის 9 მაისამდე მძვინვარებდა საბჭოთა კავშირის დიდი სამამულო ომი ფაშისტური გერმანიის წინააღმდეგ - ყველაზე უშიშესი, უსასტიკესი და გამანადგურებელი ომი დედამიწის ისტორიაში.

1418 უსასრულოდ გაწელილი, მძიმე განსაცდელით, სისხლითა და ცრემლით, უილაჯო კვნესითა და გამარჯვების ყიჟინით სავსე დღე და ღამე...

20 მილიონი დაღუპული საბჭოთა ადამიანი... 6 მილიონი დანგრეული სახლი... ნაცარტუტად ქცეული 1700 ქალაქი და 70 ათასი სოფელი... უსახლკაროდ დარჩენილი 25 მილიონი მოქალაქე... 15 ათასი აფეთქებული ხიდი... 100 ათასი მიწასთან გასწორებული სკოლა და უმაღლესი სასწავლებელი... მილიონობით დაობლებული ბავშვი, დაქვრივებული ცოლი, უპატრონოდ დარჩენილი მოხუცებული... - აი, რა მოუტანა ამ საშინელმა ომმა საბჭოთა ქვეყანას, რომლის ერთ-ერთი უპირველესი საზრუნავი იმთავითვე, ოქტომბრის რევოლუციის გამარჯვებისთანავე, მშვიდობისათვის ბრძოლა იყო.

ომის პირველი დღეებიდანვე რევოლუციის მონაპოვართა დასაცავად აღდგა დიდი თუ პატარა, კაცი თუ ქალი, ჩვენი მრავალეროვანი სამშობლოს მილიონობით შვილი - რუსი თუ უკრაინელი, ქართველი თუ ლიტველი, უზბეკი თუ თათარი, ოსი თუ მოლდაველი... ვისაც იარაღის ტარება შეეძლო, ფრონტს მიაშურა, სხვები დაზვასთან და გუთანთან დადგნენ. მთელი ქვეყანა ერთიან ორგანიზმს დაემსგავსა და ერთი საზრუნავით ცხოვრობდა - დაეცვა საკუთარი მიწა-წყალი, დაემარცხებინა მოძალადეთა ურდო.

ბრესტის, ოდესის, სევასტოპოლის,

ლენინგრადის დამცველებმა სისხლი გაუშრეს მტერს...

სმოლენსკის, სტალინგრადის, კურსკ-ორიოლის, ლენინგრად-ნოვგოროდის ბრძოლებმა წელში გატიხეს დამპყრობთა არმია...

და აი, დადგა ნანატრი გამარჯვების დღეც - 1945 წლის 9 მაისი; დაეცა ჰიტლერელთა დედაქალაქი - ბერლინი; რაინსტაგზე წითელი დროშა აფრიალდა.

მას შემდეგ აგერ უკვე თითქმის ოთხმა ათეულმა წელმა განვლო. უამრავი შრომა დასჭირდა დანგრეული, გაპარტახებული სახალხო მეურნეობის აღდგენას. ახლა ჩვენი სამშობლო ისეთი ძლიერი და მდიდარია, როგორც არასდროს ყოფილა. დღეს, როგორც სსრ კავშირის თავდაცვის მინისტრმა, საბჭოთა კავშირის მარშალმა დ. უსტინოვმა თქვა, „საბჭოთა შეიარაღებული ძალების საბრძოლო მზადყოფნა მაღალ დონეზეა, და ნურავის შეეპარება ეჭვი, რომ საბჭოთა ხალხის მშვიდობიანი შრომა საიმედოდ არის დაცული“.

გაისად სრულდება დიდ სამამულო ომში ჩვენი სახელოვანი გამარჯვების 40 წლისთავი.

უფროსი თაობის საბჭოთა ადამიანებს ჯერაც ახსოვთ ომი, მის მიერ გამოწვეული საშინელებანი; მაგრამ თქვენ, ბავშვებო, მხოლოდ წიგნებით, კინოფილმებით ან ვეტერანთა მოგონებებით თუ იცით ომისდროინდელი ამბები. ეს ცოდნა ხშირად ზერელე და ზედაპირულია. არადა, საჭიროა საფუძვლიანი წარმოდგენა აქონდეთ იმ ოთხწლიან ჯოჯოხეთზე, რათა, ჯერ ერთი, აიმაღლოთ ერუდიცია, მეორე, ჯეროვნად შეაფასოთ თქვენი მამებისა და პაპების მიერ მოპოვებული გამარჯვება, პატივი მიაგოთ მათ მიერ დაღვრილ სისხლსა და ოფლს, და მესამე - იცოდეთ, რა განსაცდელს გვიმზა-

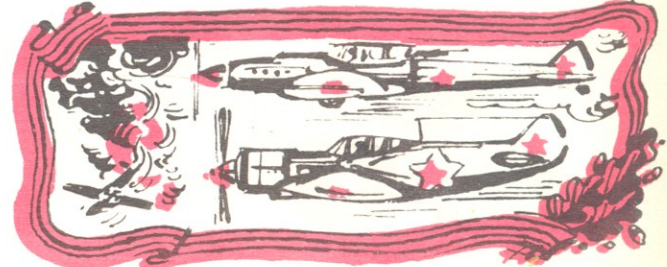
დებს თანამედროვე იმპერიალიზმი, რომელიც გამალებული შეიარაღების გზით მიაქანებს დღევანდელ მსოფლიოს.

სწორედ ამ მიზნით შურნალი „პიონერი“ აცხადებს ვიქტორინა-კონკურსს. იგი სამ ეტაპად ჩატარდება. პირველი ეტაპის კითხვები ქვეყნდება შურნალის ამ ნომერში (პასუხები უნდა გამოიგზავნოს 1 სექტემბრამდე). მეორე ეტაპის კითხვებს გაეცნობით მე-9 ნომერში (პასუხები უნდა გამოიგზავნოს 1985 წ. 1 იანვრამდე), ხოლო მესამე ეტაპისას - მომავალი წლის იანვრის ნომერში (პასუხები უნდა გამოიგზავნოს 1985 წლის 15 აპრილამდე). ვიქტორინის შედეგები 1985 წლის მაისის (მე-5) ნომერში გამოქვეყნდება.

რა თქმა უნდა, ყველა თქვენთაგანი ვერ მოახერხებს, ერთნაირად ამომწურავი პასუხი გასცეს ყოველი ეტაპის ყველა კითხვას, მაგრამ რედაქციისა და ვიქტორინა-კონკურსის ჟიურის მტკიცე რწმენით, გამარჯვებული იქნება ყველა მონაწილე, ვინც, გარდა სახელმძღვანელოებისა, კიდევ სხვა წიგნებშიაც ჩაიხედავს, ომის მონაწილეებსაც გაესაუბრება და, ამის შედეგად, გარკვეულად გაიღრმავებს ცოდნას.

ვიქტორინაში მონაწილეობისათვის ვიწვევთ მხოლოდ მოსწავლეებს. პასუხები უნდა გამოგზავნოთ შურნალ „პიონერის“ რედაქციის მისამართით. კონკურტზე, მისამართის გარდა, წააწერეთ: „ვიქტორინა-კონკურსი“. სამუშაო შესრულებული უნდა იყოს სუფთად, მკაფიო ხელით. ზუსტად უჩვენეთ თქვენი მისამართი, სკოლა, კლასი, გვარი, სახელი, მამის სახელი.

ვიქტორინა-კონკურსის გამარჯვებულებს მოვიწვევთ რედაქციაში. მათ გადაეცემათ საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის სიგელები და ფასიანი საჩუქრები.

პირველი ატაკის კითხვები

1. ომის პირველსავე დღეებში გარდაიქმნა სახელმწიფო ორგანოები. ერთ-ერთი მათგანის ხელში თავი მოიყარა მთელმა ძალაუფლებამ. რა ერქვა ამ ორგანოს და ვინ ედგა მას სათავეში ჩამოყალიბების დღიდან ომის დასასრულამდე?

2. ფოტოსურათებზე აღბეჭდილია იმ სიმღერის ფრაგმენტი და პლაკატის რეპროდუქცია, რომლებიც ომის პირველ დღეებშივე იქცა მოწოდებად სამშობლოს დასაცავად თავგანწირული ბრძოლისაკენ. ვინ არიან ამ სიმღერის ავტორები და როდის შესრულდა იგი პირველად? ვინ არის პლაკატის ავტორი?

3. რა იცით ამ ფოტოსურათზე აღბეჭდილი ციხესიმაგრის შესახებ?

4. სამამულო ომის წლებში სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა დააწესა რამდენიმე ორდენი. ერთი მათგანის რეპროდუქცია აქვია მოცემული. გვიამბეთ მასზე.

5. მილიონობით საბჭოთა ადამიანი მოახმარა ფრონტს თავისი დანაზოგი. გვიამბეთ, რა წილი გაიღეს საქართველოს მშრომელებმა.

6. ომის წლებში სამშობლოს 11 608 დამცველს მიენიჭა საბჭოთა კავშირის გმირის საპატიო წოდება. რამდენი მებრძოლი წარგზავნა საქართველომ ბრძოლის ველზე? მათგან რამდენმა დაიმსახურა უმაღლესი ჯილდო — საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება?

7. რა იცით სახელგანთქმულ „კატიუშაზე“? როგორია მისი მოქმედების პრინციპი? როდის და სად გამოიყენეს იგი პირველად? გვიამბეთ ამ ბრძოლაზე.

8. ფოტოზე აღბეჭდილია ცნობილი ქართველი მხედართმთავარი. რა იცით მის შესახებ?

9. ომის წლებში მამულს იცავდა დიდი და პატარა. გვიამბეთ იმ ნორჩ პიონერებზე, რომლებმაც საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება დაიმსახურეს.

10. ომმა აღბათ არც თქვენს ოჯახს აუარა გვერდი. რა იცით ომის მონაწილე თქვენს ახლობლებზე? სად იბრძოდნენ, რა გადახდათ თავს, რა ჯილდოები დაიმსახურეს? მოგვწერეთ მათზე. საინტერესო პასუხებს გამოვაქვეყნებთ.

— აი, ასე უნდა გასვლათ და გაახაროთ ნერვი, — ამოგზ მისო პაპა.

60 წელიწადი
წინის
სახელით

მისო პაპას ტყე

ვლადიმერ
ასლპაგაზიშვილი

ი. სილღირიანის
ფოტო

სოფელი დაბლა დარჩა. მთის ფერდობს მივუყვებით, მე და თემეტ-თორმეტი წლის ბიჭი. საქონლის გაკვალულ ბილიკზე ის წინ მიდის, მე — უკან, და გვერდს ძლივს ვუქცევთ ქეძვისა და მაცვლის ეკლიან ტოტებს.

— აგერ, მისო პაპას ტყე! — ბიჭი ფერდობზე შეფენილ, ძეძვით შემოღობილ კვირტამსკდარ ხეებზე მიითითებს. მივედით, ღობის იქით გადავიხედეთ. კარგა დიდ ფართობზე რაღა არ ზარობს: ცაცხვი, თელა, კაკალი, თხილი; აგერ — ბროწეული და შინდი... ღობის ძირას კვირტებგადათეთრებული ტყემლები იწონებენ თავს, საცაა ბამბასავით გადაიპენტებიან, აქა-იქ ახლად ჩაყრილი ნერგებიც ჩანს, ყველაფერ ამას კი ადამიანის მზრუნველი ხელი ატყვია.

— მე ჯერ დაბადებულიც არ ვყოფილვარ, მისო პაპას ამ ტყის გაშენება რომ დაუწყია. აქ, იცით, რამდენი ხე დგას? რვაასზე მეტი! კენკროვანი ბუჩქები კიდევ სხვაა, — ამბობს ბიჭი ჩემს გასაგონად და ისიც კისერწაგარძელებული იხედება ღობის შიგნით.

ტყე, რომელიც ბიჭმა მიჩვენა, სიღნაღის რაიონის სოფელ ვაჭირის მკვიდრს, პენსიონერ მასწავლებელ მიხეილ ნადაშვილს გაუშენებია და

აი დიდ-პატარაც „მისო პაპას ტყეს“ ეძახის. გააშენაო, სათქმელად იოლია, არადა, თურმე რამდენი შრომა გასწია, რამდენს მუშაობს ახლაც, რომ ტყემ გაიხაროს, სხვადასხვა ჯიშის ხეც დაემატოს.

— ამ ადგილას თურმე სულ ძეძვი, მაცვალი და ნარი იდგა, ძია, — განაგრძობს ბიჭი, — იგეთი ყოფილა, კაცი ვერ შევიდოდა. მარტო ნეკერზე გაწუწუებული თხები და იმათი წამხედური ცხვრები დაძვრობდნენ შიგ. ადგა თურმე ერთ დღეს მისო პაპა, აიღო ფიწალი და წალდი, ამოვიდა აქ და სულ ლიწინ-ლიწინი აუყენა აქაურობას. პაპაჩემი ამბობს, როგორც დალაქი გადაპარსავს კაცს თავს, ისე მოასუფთავა მისომ ფერდობი, მერე ორმოები დათხარა და ნერგები ჩაყარაო.

არავის ეგონა, რომ იქ ხე გაიხარებდა. ვაჭირელები ფიქრობდნენ, ფუჭად ჩაუვლიდა შრომა მისოს. მაგრამ აი, ნერგებმა პირველი კვირტი გამოიტანეს და მწვანედ შეიფოთლნენ...

— ამას წინათ, ძია, მისო პაპა სკოლაში მივიწვიეთ პიონერებმა, შეხვედრა მოვუწყეთ. თვითონ ვეტერანი პიონერია, დიდ სამამულო ომშიც მონაწილეობდა. აი, ასე პირდაღებულები ვუსმენდით, იმისთანა რამეები

გვიამბო. ნეტავ დღეს შინ ყოფილიყო, თვითონ წამოგყვებოდათ აქა და წარსულის ამბებსაც გაიხსენებდა.

— შენ ვერაფერს გაიხსენებ, რასაც მისო პაპა ყვებოდა? — ვკითხე იმ ბიჭს.

— როგორ არა, მეც და ჩემს ამხანაგებსაც ჩანაწერები გვაქვს!

მართალია, იმ დღეს მიხეილ ნადაშვილი ვერა ვნახე, სიღნაღის სატყეო მეურნეობაში ნერგებისათვის წასულიყო, მაგრამ, სამაგიეროდ, ვაჭირის საშუალო სკოლის პიონერებმა მიამბეს ბევრი რამ.

ათი წლისა იყო მისო პაპა, მამა რომ მოუკვდა. დედა ავადმყოფობდა. რა უნდა ექნათ მას და ერთიორი წლით მასზე უფროს ძმას? შეგირდებდ დაუდგნენ სოფლის ბობოლებს, მისო ვაჭარ მარტია ათაბეგოვთან მოხვდა.

ქვაწვია და პურაძვირი იყო მარტია. პატარა მისოს დილიდან საღამომდე ამუშავებდა, ხან წყალს აზიდვინებდა, ხან ბოსელს ახვეტინებდა... სანაცვლოდ საძლომად პურიც არ ემეტებოდა.

ერთხელ შვილის სანახავად მისულმა დედამ მისოს ორი თავი ახალი ნიორი მიუტანა, პურს შეატანეთ. დაინახა მარტიამ, ბიჭი პურს რომ

ნიორს ატანდა და წაართვა, თან კისერში წაუთაქა, მამა გიცხონდა, ისე ხომ არა გაქვს მანდა, ახლა ნივრით მიირთვი, რომ ბევრი პური შექამოო.

ეს ის დროა, როცა საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება ის-ის იყო დამყარდა. კახეთის სოფლებში პირველი პიონერული ორგანიზაციები იქმნებოდა. ვაჭირში პიონერული ორგანიზაცია 1924 წელს ჩამოყალიბდა სოფლის კომკავშირული უჯრედის თაოსნობით და სერგო ორჯონიკიძის სახელი მიეკუთვნა.

იმავე წელს ვაჭირელმა პიონერებმა ბარათი გაუფზავნეს სერგო ორჯონიკიძეს, სწერდნენ, ჩვენს სოფელში პიონერული ორგანიზაცია დაარსდა, თქვენი სახელობისააო, და პირობას აძლევდნენ. პარტიასა და კომკავშირს არ შევარცხვენთო.

მაღე პასუხიც მოვიდა. ვაჭირელმა პიონერებმა სერგო ორჯონიკიძესაგან საჩუქრად წითელი დროშა, საყვირი და დოლი მიიღეს.

ერთი დღეც არის, და, საყვირისა და დოლის დაკვრით პიონერთა მთელი რაზმი ვაჭარ მარტია ათაბეგოვის სახლს მიადგა და მიზთ წამოიყვანეს.

— წაიყვან, შიმშილით კუჭი რომ გაუხმება, მერე გამიხსენებს, — იღრინებოდა განაწკნებულნი მარტია.

მაგრამ მიხო შიმშილით არ მომკვდარა. პირიქით, სოფლის გლეხობა უფასოდ მისცა ტანსაცმელი, ფეხსაცმელი, წიგნები და ხუთი ფუთი

ხორბალი. გაიხარა მიხოს ავადმყოფმა დედამ. მან და მისმა შვილებმა დაინახეს, რომ საბჭოთა ხელისუფლება ღარიბების ქომაგი და მზრუნველი, ბავშვებისათვის ბედნიერი ცხოვრების მომტანი იყო.

1927 წელს მიხეილ ნადაშვილი კომკავშირში მიიღეს. ამავე წელს კომკავშირის უჯრედმა მას, როგორც მოწინავე, უნარიან ახალგაზრდას, სერგო ორჯონიკიძის სახელობის პიონერული კოლექტივის ხელმძღვანელობა დაავალა.

ამ დროს პირველი კოლმეურნეობა შეიქმნა. ამან გააბოროტა ბობოლები, ხალხის მტრები, ისინი საბჭოთა ხელისუფლებას პურს უმაღლავდნენ. ამიტომ ბევრი შიმშილობდა.

ვაჭირის პარტიულმა უჯრედმა გადაწყვიტა, პურის შეგროვება პიონერებისთვისაც დაევალებინა. ყმა-წვილები ხალისით შეუდგნენ საქმეს. იშოვეს ცხენი და ორთვალა, ჭალებზე, აქეთ-იქიდან, წითელ ქსოვილზე დაწერილი ლოზუნგები გააკრეს. „მუშათა კლასის საქმისათვის საბრძოლველად იყავ მზად!“, „პურისათვის ბრძოლა სოციალიზმისათვის ბრძოლაა“. საყვირისა და დოლის დაკვრით, სიმღერით დადიოდნენ პიონერები სოფელში, რომ ნებაყოფლობით შეეგროვებინათ ხორბალი.

დოლისა და საყვირის ხმაზე უბან-უბან გამოდიოდნენ გლეხები და

მოჰქონდათ 2-3 ფუთი, ზოგს უფრო მეტი ხორბალი და ორთვალაზე ტომარებში ყრიდნენ.

1927 წლის ზაფხულში ვაჭირელმა პიონერებმა 3 ტონა ხორბალი შეაგროვეს, რისთვისაც პარტიულმა უჯრედმა მათ ღია პარტიულ კრებაზე მადლობა გამოუცხადა. იმ სამი ტონით არ დამთავრებულა პურის შეგროვება, 1928 წელს შეაგროვეს 3,5 ტონა, ხოლო 1929 წელს — ოთხ ტონაზე მეტი. გარდა ამისა, ორჯონიკიძის სახელობის პიონერულმა ორგანიზაციამ, რომელსაც უნარიანად ხელმძღვანელობდა კომკავშირელი მ. ნადაშვილი, უტილნედლეულისათვის 2 ტონაზე მეტი ცხოველის ძვალი შეაგროვა. პიონერები ეხმარებოდნენ ხელმოკლე ოჯახებს ვენახებისა და ბოსტნების დამუშავებაში, წერა-კითხვა შეასწავლეს 25 გლეხს, უწერდნენ მათ ჟურნალ-გაზეთებს, ავრცელებდნენ ობლიგაციებს, სკოლაში ორ კვირაში ერთხელ უშვებდნენ კედლის გაზეთს „პიონერის ხმას“. ხალხის მტრები არ ცხრებოდნენ, ათასგვარ ჭორს ავრცელებდნენ, რომ გაეტეხათ საბჭოთა ხელისუფლების სახელი.

იციო, იმ დროს ვაჭირში როგორი ჭორი გავრცელდა? ვითომ საბჭოთა ქვეყანას უცხოეთის დიდი ვალი ჰქონდა. ჰოდა, იქიდან ბურჟუეზებმა შემოთვალეს, თუ ოქრო არ გაგაჩნიათ, მაშინ ვალში 5 მილიონი ბავშვი გამოგვიგზავნეთ, თუ არა და ჰა.

ვაჭირელი
პიონერები
ახალი
სკოლის
მშენებლობაზე.

მოვდივართო. იმასაც ამბობდნენ, წნორში რკინიგზაზე ბავშვების წასაყვანად ვაგონები ჩამომდგარო.

ერთ დღეს თურმე, როცა სკოლაში პიონერებს შეკრება ჰქონდათ, გარედან ხალხის ხმა გაიგონეს, გადაიხედეს ფანჯარაში და რას ხედავენ: მათ შშობლებს ფიწლები, კეტები და თოხები მოუპარგვებიათ და მოდიან. ყველამ თავ-თავის შვილს ჩაავლო ხელი და შინ წაიყვანა. კომკავშირელებს დიდი მეცადინეობა დასჭირდათ, რომ ყმაწვილები სკოლაში დაებრუნებინათ და ხალხი დაერწმუნებინათ, რომ, რაც გაიგეს, მტკნარი სიცრუეა, საბჭოთა ქვეყნის მტრების მონაჭორია. ამ ამბავს, მიხეილ ნადაშვილის გარდა, დღესაც ხალხით ყვებიან ვეტერანი პიონერები — ივანე შოშიაშვილი, ალექსანდრე ნადაშვილი, ნინა ხატიაშვილი, ეთერ გოძიაშვილი, ბაბუღია, მანია და სიმონ ერიაშვილები და სხვები.

1934 წელს მიხეილ ნადაშვილი წითელ არმიამ გაიწვიეს, მე-5 ლეგიონში ჩარიცხეს. მას ისე უყვარდა ბავშვები და პიონერული მუშაობა, რომ გადაწყვიტა, ლეგიონის მეთაურთა ბავშვებისაგან პიონერთა და ოქტომბრელთა რაზმები ჩამოეყალიბებინა, რათა ბავშვებს გაკეთილებების შემდეგ უქმად არ გაეფლანგათ დრო. ლეგიონის პარტიულმა ორგანიზაციამ მიხეილს განზრახვა მოუწონა. კომკავშირის რაიკომიდან მან საჭირო რჩევა-დარიგება მიიღო, თვითონაც ხომ ჰქონდა ვაჭირელ პიონერებთან მუშაობის ცოტაოდენი გამოცდილება

და, მართლაც, შეიქმნა ასეთი რაზმები. აი, რას წერს გაზეთ „წითელ-არმიელის“ 1936 წლის 8 აპრილის ნომერში ლეგიონის პარტიურის მდივანი ხ. ბუღია: „ლეგიონში საუკეთესოდ არის აგრეთვე დაყენებული მუშაობა სასკოლო ასაკის ბავშვებთან. მათ ხელმძღვანელად გამოყოფილია კომკავშირელები ამხ. მ. ნადაშვილი და დამხმარედ — არუთინოვი, რომელთა ინიციატივით ჩამოყალიბდა სიმებიანი ორკესტრი. საჭადრაკო, ფიზკულტურისა და სხვა წრეები. ბავშვები სისტემატურად უშვებენ აგრეთვე გაზეთს „პიონერის ხმას“.

პიონერორგანიზაციაში ჯერჯერობით გაერთიანებულია 35 ბავშვი“.

დიდ სამამულო ომში მოხალისედ წავიდა მიხეილი. იბრძოდა უკრაინისა და ყირიმის ფრონტებზე. მძიმედ დაიჭრა, ნაიარევი ჩამოვიდა სოფელში, დაამთავრა პედაგოგიური ინსტიტუტი, ბავშვებს ისტორიას ასწავლიდა. ახლა პენსიონერია. შინ უქმად ხომ არ იჯდება, ხან ვენახშია — ვაზს უვლის, ხანაც მთის ფერდობზე აკლავს ბილიკს აუყვება, მივა თავისი ხელით დარგულ გახარებულ ტყეში და მზრუნველობით ათვალეირებს ხეებს, ყურადღებით აკვირდება ახლადშემატებულ ნერგებს, „ხომ არაფერი გიჭირთო“, — გაესაუბრება, მოეფერება მათ.

ორიოდე წლის წინ გაზეთ „სოფლის ცხოვრებაში“ მიხო პაპაზე ნარკვევი დაიბეჭდა, სათაურით — „ვაჭირელი მინდია“. ბევრი წერილი მიიღო მაშინ მიხო პაპამ ჩვენი რესპუბლიკის სხვადასხვა კუთხიდან.

„გახარებული ვარ თქვენით, საქართველო“, — წერდა აკადემიკოსი ნიკოლა კეცხოველი.

შარშანდელი ზაფხულის გვალვაში მიხო პაპას ტყეში ნერგებს გაუჭირდათ, მალე ფოთლები შეაჭკნებოდათ კიდევ. ორიოდე ვედრო წყალი კი აიტანა ფერდობზე და ნერგებს დაუსხა, მაგრამ რას ეყოფოდათ, ისევ წყალს თხოულობდნენ, წყალი ენატრებოდათ. რა გიშველეთო, — დარდობდა მიხო პაპა. ერთ დღეს დილით ავიდა თავის ტყეში, თან ერთი ვედრო წყალიც წაიღო. დახედა ნერგებს და თვალებს არ უჯერის, ყველა ნერგს ძირი დაევივებული აქვს, ფოთლები სულ მწვანედ ხასხასებენ და ნიავის წამობერვისთანავე საამოდ შრიალებენ. ვილაცას წყალი დაესხა ნერგებისათვის.

— კეთილ ხალხს რა გამოლევს ამ ქვეყანაზე, დაელოცოს მარჯვენა, — ლოცავდა მიხო პაპა და ვერ გამოეცნო, ვინ იყო, ეს სიკეთე რომ მოიმოქმედა, ნერგებს მაცოცხლებელი წყალი აჩუქა, მას კი — სიხარული. გუმანით კი ხვდებოდა, რომ ეს ვაჭირელმა თქმურელებმა გააკეთეს.

მთის იმ ფერდობიდან, სადაც მიხო პაპას ტყეა გაშენებული, ხელისგულივით მოჩანს სოფელი ვაჭირი. იმდენ შენობებს შორის სიდიდითა და ფორმით ადვილად გამოარჩევთ სკოლას. დღეს ეს სკოლა იქაურ ბავშვებს აღარ ყოფნით, რადგან სოფლის მოსახლეობა ძალიან გაიზარდა. შენობაც მოძველდა. მის გადაღმა, ფართო ადგილზე ახალი სკოლის მშენებლობა დაწყებული. ამ წეს სპილოს ზორთუმით მაღლა აუშვერია ისრა, ყოველდღე მაღლდება კედლები.

ახალ სკოლას დიდი ეზოც ექნება. როცა პიონერ-მოსწავლეები ეზოს გამწვანებას დააპირებენ, მიხო პაპა თავის ტყეში მომრავლებულ ხის ნერგებს საჩუქრად ჩაიტანს, რომ იქაც გაახარონ ტყე. ასე აქვს გულში ჩათქმული. მიზეზი კი თქვენც კარგად მოგეხსენებათ, — სიკეთის ქმნა ისეთი ღალია, კაცმა სიკეთით უნდა გაიიხაროს.

ბებლარ ნოზაძე

მხატვარი
ზაურ დინსაძე

გ მ თ ს რ ო ზ ა

1

დიდი, მზისოდენა მზესუმზირა იდგა ბალის შუაგულში. პირდაპირ კიტრის ბარდებში ამოზიდულიყო მძლავრად. იდგა, გული მოელედა და ჩვილის უღრუბლო სიცილით უციონოდა თაკარა მზეს. ღამაში, კუწუბ-კუწუბა, ყვითელი ყვავილების არშია გასდევდა გულისპირზე. მიჯრით ჩაწყობილ კიჭებს ყვითელივე ბუსუსები უფარავდა. ისეთი ღერო ჰქონდა, ხელნად გამოდგებოდა. მწვანე, ხასხასა ფოთლების ქვეშ შვლის ნუკრი შეაფარებდა თავს. იდგა და ამაყად შესცქეროდა მზეს, თითქოს გულში ეუბნებოდა: „მოდო, დამეტოლე, ვნახოთ, ვინ უფრო გულიანი სიცილი იცისო“.

ეს ღიღედა მელანოს ბალი იყო, საგულდაგულოდ მოვლილი და დავარცხნილი; ერბო აიკრიფებოდა მიწაზე. ერთ მხარეს, ღობის გასწვრივ, თავგადაკვერცხილი ალუბლები ჩარიგებულყვინენ, მეორე მხარეს — ღორქლიავეები და ღონღოშოები.

ბალის ბოლოში კომშებს ჩამოეშვათ მძიმე კალთები. მათ შორის ჭროლა თუთას ამოეყო თავი.

დიდედა მელანო მარტოხელა ქალი იყო, ერთი შვილიშვილი ჰყავდა, ვასიკო. და ისიც რომელიღაც ფრონტზე მტერს ებრძოდა. ყოველი გოჯი იცოდა თავისი ბალისა დიდედა მელანომ, ყოველი ბუჩქი, ისიც კი ახსოვდა, რამდენი კომში ესხა ჩამორონძილ ხეებს. სხვა ასეთი ბალი ნამდვილად არ იყო ჩვენს უბანში. კალოს მსხლიდან მოყოლებული, გვიან შემოდგომამდე ღვთის თვალი ტრიალებდა ბაღში. შორს როდი მიდიოდა მოხუცი, იქვე, სახლის წინ დააწყობდა ხოლმე ხახალზე ვაშლებივით მკვრივ პამიდვრებს, გარშემო ოხრახუშსა და ქონდარს მოუწყობდა, ქორფა კიტრებს პეშვით წყაროს წყალს დააპკურებდა და თავისით მოდიოდა მუშტარი. აწონილ ბოსტნეულს ან ხილს ზედმეტს დააწონიდა — ესეც ვასიკოს წილიო...

ცალი თვალი დავსებული ჰქონდა დიდედა მელანოს, მაგრამ მეორე თვალით მთელ ქვეყანას ხედავდა. ოთარაანთ ქვრივივით გულიანი და ჩამოქნილი წყევლიანი სიტყვა იცოდა, გული კი ოქროსი ჰქონდა. ჩვენც, მაინცდამაინც, დიდედა მელანოს ბაღში უნდა გადავპარულიყავით და სასუსნავისათვის გაგვეკრა კბილი. ადვილი როდი იყო, გაქცეოდი მის ერთადერთ თვალს. პირდაპირ მიწიდან ამოძვრებოდა, ჩიტებივით დაგვაფრთხობდა და მერე სახლში მოგვადგებოდა დაგლეჯილი ბარდებით ხელში. რომელი ქადაგი აჯობებდა! ან ვინ გააჩერებდა! „შენ არ დაგიტიროს დედაშენმა, მწვანე, შენ დაგიგვიანდეს შემოდგომა, ბოთვე, ენა დაგიმოკლდეს, ყბამოტეხილო ქიმსავ! ღმერთო, რა დაგიშავე, რომ ამათ ხელში ჩამაგდე, ჰა? მამები მაინც ჰყავდეთ სახლში! ამათგან კაცები გამოვა? თქვენი კუბო დავიდგი ასი წლის შემდეგ, აპა!“

არ გვწყინდა. ვიცოდით, გულში არ ვემეტებოდით. რას იზამ, ისეთი კიტრი და ქაშა პამიდორი სხვაგან რომ არ იზრდებოდა? ახლა ღორქლიავე და კალოს მსხალი? მიწავაშლა? სხვა გემოცა ჰქონდა, ღმერთმანი!

დედაჩემს ტირილი მოერეოდა ხოლმე და თუ მომიხელთებდა, კანჭების აწვას სად გავექცეოდი? მეორე დღეს კი ყველაფერი გვაგიწყდებოდა, დედამიწა ისევ ბრუნავდა და დიდედა მელანოს ბალიც მუდამ თავის ადგილას გვხვდებოდა.

ბოლო ჟამს ამ მზესუმზირას დავადგით თვალი. უბრალო მზესუმზირა როდი იყო, ურმის თვალს შეეტოლებოდა. მაგრამ ძნელი იყო ძეძვის ღობის გარღვევა. გამხმარი ეკლები მავთულებივით განეკებულყვინენ. რამდენჯერ შერჩენია ამ ძეძვის ეკლებს ჩვენი მაისურის ნაფხრეწები...

დიდედა მელანოს თავისი ლექსიკონი ჰქონდა. შოთას ბოთეს ეძახდა, მე — მწვანეს, ხოლო ავთოს — ქიმსას; ასედაც გვცნობდნენ უბანში: მწვანე მოდის, ბოთემ პური ვერ აიღო, ქიმსამ ხბორები დაკარგაო.

ახალმოყვინჩილებული ვიყავით სამივენი.

2

ჩვენს სახლსა და თეატრის ბაღს ერთმანეთისაგან ვოროშილოვის ქუჩა ჰყოფდა. აი, ახლაც ბაღში ვისხედით და მზესუმზირას მოპარვის გეგმას ვაწყობდით. შოთა ორი წლით უფროსი იყო, მეშვიდე კლასში სწავლობდა. ქვეყანაზე არაფერი ახსოვდა პურის მეტი. თვითმფრინავი რომ გადაიფრენდა, კისერს მოიღრეცდა და საზარელი ხმით შებღავლებდა, პური ჩამოყარეო... ერთხელაც თვითმფრინავმა პურის ნაცვლად ბომბი ჩამოაგდო და ღიახვის მარჯვენა ნაპირას სახლისოდენა ორმო ამოიღო. მაშინ კი იკადრა შოთამ მტრისა და მოყვრის გარჩევა.

აკაციის შემჭკნარი ფოთლები მზის სხივებს ვეღარ აკავებდნენ. შოთა ფენმორთხმით იჯდა. წელზე შურდული ეკიდა, ჯიბეები კენჭებით ჰქონდა სავსე. ღორის ჯაგარივით აშლილი თმა სულ ყალყზე ჰქონდა შემდგარი, გაბრაზებულ ზღარბსაც კი შეშურდებოდა მისი...

— მე ღობეს გავარღვევ, — გადმოგვილაგა თავისი გეგმა ბოთემ. — ქიმსა ღობეში გაძვრება, მზესუმზირას ძირს დააწვენს და თავს მოუვრებს, აი ისე, ავტომობილის საჭეს

ვინ მოთხარა დიანოზას მიწავაშლელი? — მწვანემ. ატანდაზე ვინ იყო? ქიმსა. ახლა მწვანე იქნება ატანდაზე.

— მეშინია, — ქვედა ბაგე ჩამოუვარდა ქიმსას.
— რისი გეშინია? — გაბრაზდა ბოთი და ჯაგარი უფრო აეშალა. — მწვანეს იღბალი რომ ვიცო, მაინც მაგას დაბრალდება... მწვანე კი დაიფიცებს, ყველას ამოიწყვეტს, რომ არ მოუწყვეტია, მამასაც დაიფიცებს!

მამის ხსენებაზე შევკრთი.
— მამას არ დავიფიცებ... მამა ქერჩშია!

— დავიფიცებ. რა გენაღვლება, შენ ხომ არ უნდა მოტეხო? — გაიკვირვა შოთამ.

— მამას არ დავიფიცებ! — ვთქვი და წამოვდექი.

— ბიჭო, — მომიბრუნდა შოთა. — შენ ხომ ხარ პიონერი?

— პიონერობა რა შუაშია?

— შუაში კი არა, თავშია. პიონერებს არა სწამთ ფიცო... დავიფიცე, რა გენაღვლება! ესეც არ იყოს, გულში სამჯერ თქვი: „კიჭი-კიჭი, ქვა და რკინა“. ამის შემდეგ ფიცს ძალა აღარა აქვს!

— მამას არ დავიფიცებ! — გადავუწურე წყალი.

— მაშ, გაგვთქვამ?

— არ გაგვთქვამთ!

— სიტყვა?

— მომიცია სიტყვა!

— ჯანდაბას შენი თავი, მწვანე! — ხელი ჩაიქნია შოთამ. — ნუ დავიფიცებ.

აკაციაზე ბელურები შემოსდნენ. ბოთემ შურდული შეიხსნა და ჯიბიდან კენჭი ამოიღო. გვანიშნა, არ გაინძრეთო და მიწაზე გახოხდა. ერთი წუთის შემდეგ მკერდგაგლეჯილ ბელურას სულს უბერავდა ბოთე.

— დედა ბელურაა, — დაასკვნა ბოლოს.

— იქნებ ბარტყები ჰყავდა, ჰა? — ხმა აუთრთოლდა ქიმსას.

— ბრიყვო, ბარტყები უკვე დააფრინეს!.. ახლა საქმეს მივხედოთ! — რიყის ქვასავით მოგვიგდო ბოთემ როყიო სიტყვა და სისხლიანი ბელურა უბეში ჩაიგდო.

რომ მოლრიჯავენ ხოლმე. გასაგებია?

გასაგები იყო, რადგან ხელების მოძრაობით გვიჩვენა ყველაფერი.

— რომ არ მოტყდეს? — დაეჭვდა ქიმსა.

— მოტყდება... რკინისა ხომ არ არის? მოტყდება, ნუ გეშინია, — დაამშვიდა ბოთემ.

— მერე, მწვანე? — მე მომაჩერდა ქიმსა.

— მწვანე დიდდა მელანოს დაზვერავს... ატანდაზე იქნება.

„ატანდა“ სიგნალის მიცემას, გაფრთხილებას გულისხმობდა საშიშროების შემთხვევაში.

— შენ? — უკან არ იხევდა ქიმსა.

— მე ლობეს გავარღვევ, გეგმაც მე შევადგინე... ესეც არ იყოს, შენი ამბავი რომ ვიცო, დიდდა მელანო რომ გამოჩნდეს, ვინ უნდა გამოგაძროს გარღვეული ლობიდან?

— მწვანეც გამომყვეს, — წკამუტუნებდა ქიმსა, — კიტრის ბარდებში ვერ გამოარჩევს!

— მწვანეს ეს უპირატესობა ხშირად გამოგვიყენებია... ამას წინათ

ვერ ჯუბოს ბაღში უნდა ვიხედავო... ლიყავით, რომ დიდდა მელანოს ბაღის ლობეს მივდგომოდით. ჯუბო ერთი კეთილი და მიამიტი ბიჭი იყო, ჩვენი მეზობელი. მეოთხე კლასში სწავლობდა. დღედაღამ ხან ცარცი ეჭირა ხელში, ხან ნახშირი და ხატავდა. კედლები და ასფალტი აჭრელებული იყო მისი ნახატებით, უფრო ხშირად ცეცხლმოკიდებულ გერმანულ თვითმფრინავებს ხატავდა, უკან რომ ჩვენი წითელვარსკვლავიანი გამანადგურებელი მისდევდა. ვარსკვლავს ყოველთვის აგურით ხატავდა. მეზობლისაში კი არა, თავის ბაღშიც არ შედიოდა... მხოლოდ ერთხელ გავაბრიავეთ და კალოს მსხალზე ავაგზავნეთ. იჯდა ჯუბო და გათხუპნული თითებით მადიანად იკბინებოდა. დედამისი, დედა მარგალიტა დავლანდეთ. ხვლიკებივით გავძვერით, ჯუბო ხეზე მივატოვეთ. მერეღა გაიგო ჯუბომ, რომ საკუთარ მსხალზე ასულიყო...

ჯუბოს მამაც ფრონტზე იყო. დედა სოფელში დადიოდა ხშირად. ბაღი მოუგლეელი ჰქონდათ. იოლად მიწი-მოვწიეთ გააფრავებული მესერი და სათითაოდ შევძვერით. კალოს მსხალი მოთავებული გვქონდა — კვირტში გამოვჭამეთ. ბაღში დიდი და მაღალი ცოცხები იზრდებოდა, ისა, ეზოს ცოცხს რომ უძახიან. ცხენიანი კაცი დაიკარგებოდა. ხოხვით მივცოცდით დიდდა მელანოს ლობესთან. შოთამ ადგილი შეარჩია და ლობეს დაუწყო გამორღვევა. ვერანაა ძეძვის ეკალი. სულს გაგიმწარებს; რის ვაი-ვაგლანით მივწი-მოვწიეთ დაყანდებული ძეძვის ძირები და ხვრელი გავაკეთეთ. ბაჭია თუ გაძვრებოდა გაჭირვებით.

— აქ ვერ გავეტევი, — თვალები გაუფართოვდა ავთოს.

— შტერო, აქ ხბო გაეტევა და შენ რა გამიხდი? — იწყინა შოთამ.

ცოტაც მივწი-მოვწიეთ ძეძვის ღეროები და ეკლები შევაცალეთ, თუმცა ხელებიც დავისისხლიანეთ. სიწყინარე იყო ირგვლივ. ხვატი იდგა. დიდდა მელანო ბაღში არ ჩანდა. ცოტა მანძილი გვრჩებოდა მეტიჩარა მხესუმშირამდე. ის კი იდგა ყინჩად

და უცინოდა მზეს. პამიდვრებიც ჩაქაშებულიყვნენ, კიტრის ბარდებს ფოთლები მოშვებოდათ.

— არ გავძვრები, — გაჯიუტდა ავთო. — ჯერ მწვანემ დაზვეროს.

— ხომ ხედავ, ბაღში არავინაა! რისი გეშინია? მე აქ არა ვარ? — დაამიქდა შოთამ.

— არა, შვილოსან! ჯერაც არ ამომძვრალა მიწიდან დიდება მეღანო! — არ ტყდებოდა ავთო.

მეტი გზა არ იყო. უკან გამოვხობდი და მესერში გავძვერი. საბავშვო ბაღს შემოვუარე და ქუჩაში გამოვედი. აქ ვოროშილოვის ქუჩას ჩვენი რვაბინიანი. ერთსართულიანი სახლი გასდევდა. მეღანო დიდება პირველ სადარბაზოში ცხოვრობდა. კაცის ჭაჭანება არ ჩანდა. ქუჩაზე ურემმა ჩამოუხვია. ვიცანი ხარებიცა და ურემიც. პამიდვრით სავსე ყუთები ედო, საკონსერვო ქარხანაში მიჰქონდათ. კოფოზე ქვის კაცი იჯდა იფნის სახრით. ეს სახელი ჩვენ შევარქვით მეურმეს. ერთ დამპალ პამიდორსაც ვერ მოპარავდი, ქორის თვალი ჰქონდა. ვითომც ვერ დამინახა ქვის კაცმა! წინ იხედებოდა, მაგრამ კარგად მხედავდა. ხარებმაც კი შემომხედეს. უფმურმა დამიარა ტანში და ბეჭები ამეწვა...

სადარბაზოში შევიპარე და კიბეზე ჩამოვჯექი: ჩამიჩუმი არ ისმოდა ეძინა? ავად იყო? გვერდით ექიმი ცხოვრობდა. იმათი კარებიც გამოკეტილი იყო. გასაღების ჭუჭრუტანაში უნდა შემეხედნა, თუ გასაღები ეკეთა, მაშ. დიდება მეღანოც შინ იყო. მუხლიჩოქა დავდექი და უცებ ცხვირი ქაღალდს დავადე... მონჯღრეულ სახელურში შავი ქაღალდი გაეჩხირათ. ვიცანი, დეპეშა იყო. უკვე ვიცოდი ამ შავი ქაღალდის ფასი! სასიკეთო რომ ყოფილიყო, აქ არავინ დატოვებდა! მაგრამ იქნებ დიდება მეღანო შინ არ დაუხვდათ? ვინ იცის!.. დეპეშა ფრთხილად გამოვაძვრე და უბეში ჩავიდე. ფეხაკრფით გამოვედი სადარბაზოდან და თეატრის ბაღში გადავძვერი. ბებერი და ფუტურო ცაცხვის ძირში მოვითქვი სული. ერთი ჟრიამული ჰქონდათ ბელურებს. დეპეშა ამოვიღე და გავშალე. ბატიბუტივით სტუნაობდნენ

რუსული ასოები და ვერაფერი ამოვიკითხე... ისევ უბეში ჩავიდე ყორნის ბოლო და ჯუბოს ბაღს მივაშურე. ბიჭები ცოცხებში განახულიყვნენ.

— სად იყავი ამდენ ხანს? — შემომიღრინა შოთამ და ერთი წამითაქა.

— სახლშია? — შუბლი შეიკრა ავთომ.

— არ ვიცი... კარებში ეს დეპეშა იყო გაჩრილი... — უბიდან შავი ქაღალდი ამოვიღე. შოთამ დეპეშა გამომართვა, გაშალა და ჩუმად წაიკითხა: Василий Георгиевич Окропиридзе герончески пал под Керчом...

— რა წერია? — იკითხა ავთომ. შოთამ დეპეშა მოჭმუჭნა.

— ვასიკო დაღუპულა ქერჩთან!.. ტუჩები გაგვიღურჯდა, დავმუნჯდით. ბოლოს ისევ შოთამ მოიკრიბა ძალა:

— გავასწოროთ ეს ღობე, ბიჭებო... მორჩა ჩვენი ნავარდი! ჩვენ... ჩვენ...

— რა „ჩვენ?“ — შეეშინდა ავთოს.

— არ ვიქცევით სწორად... ახლა ამით მოვრჩეთ და... წავედით!

მაგრამ გვიანდა იყო. დიდება მეღანო ღობის მეორე მხარეს მოგვდგომოდა, კალთა აეკაპიწებინა.

— მწვანევ, ბოთევ! — და წამოვიდა

ცრუწყველის ნიაღვარი: — თქვენ არ დამეხოცენით, ღობე ხომ გამიჩინეთ, რატომ აღარ გამიჩინებთ? რამდენი ხანია გელოდებით, დაიცათ, თქვენ არ დაგაყარეთ მიწა!..

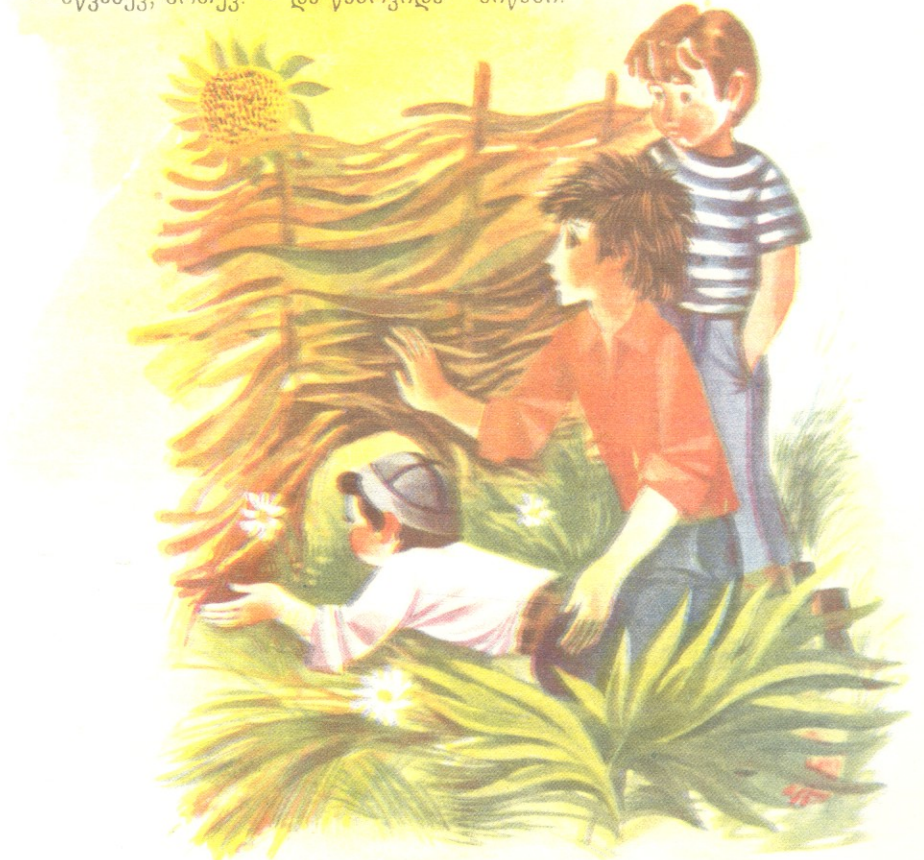
სად წავიდოდით, მონუსხულებით ვიდექით. შოთამ დეპეშა უბეში გააქანა.

— დაიცათ-მეთქი, თქვე არ გასაწყვეტებო! — განაგრძობდა ქოთქოთს დიდება მეღანო. — გშიათ? აჰა, გასკდით, არა და არ ჩაგისკდათ ეგ მუცლები! — კალთაში ჩაიყო მომჭკნარი მარჯვენა და ქორფა კიტრები შემოჰყარა ხვრელში, მერე პამიდვრებიც მოაყოლა... — აჰა, ჩაცეცხლეთ-მეთქი!

კუდამოძუებულები გამოვიძურწენით. ვისლა ეცალა ჭამისათვის. ისევ აკაციის ქვეშ მოვგროვდით.

— არ გავაგებინოთ? — ცრემლი მოერიდა ავთოს.

შოთას არაფერი უთქვამს. დეპეშა ამოიღო და ასანთი მოჩხრიკა. შავად აბოლდა მიწისფერი ქაღალდი. ცერა და სალოკი თითებით ეჭირა შოთას დეპეშის ქიმი. ალი თითებს რომ მისწვდა, მიწაზე დაუშვა. შავი ფერფლილა დარჩა. ისიც ქუსლით ჩასრისა მიწაში.

თ

ბილისის 23-ე საშუალო სკოლის გეოგრაფიის მასწავლებელმა ია ეცეტაძემ გამოაცხადა, რომ მარუხისა და ქლუხორის ბრძოლების 40 წლისთავის აღსანიშნავად სკოლის დირექციამ და პედკოლექტივმა გადაწყვიტეს მოსწავლეთა ექსპედიციის მოწყობა წინაპართა სისხლით მორწყულ ადგილებში.

ლაშქრობაში მონაწილეობის მსურველები ძალზე ბევრნი იყვნენ, მაგრამ სამედიცინო შემოწმების შემდეგ შეირჩა მხოლოდ 12.

...1983 წლის 1 აგვისტო. თბილისი

მატარებლის გასვლამდე წუთებიღა დარჩა.

ბეჭდითა ხსოვნის უკვდავსაყოფად

ვა. მათ ამხანაგებისა და სპეციალურად ამ შემთხვევისათვის მოწვეული სტუმრებისათვის უნდა მოეთხროთ

სის რკინიგზის სადგურზე მოლაშქრეებს უკანასკნელ დარიგებებს აძლევენ სკოლის დირექტორი მადონა მგელაძე, სასწავლო ნაწილის გამგე აფროდიტა გეგია, ოქტომბრის რაიონის განათლების განყოფილების გამგე თემურ ანდრიაძე, მასწავლებლები, მშობლები. მატარებელი „თბილისი — სოხუმი“ დაიძრა... გზა მშვიდობისა, ბავშვებო!

თუმცა შოვში ჩატარებულმა საწვრთნელმა შეკრებამ ბევრი რამ შეს-

ძინა მომავალი ექსპედიციის მონაწილეებს, მაინც ყველა ახალბედა და ამიტომაც ყველა ერთნაირად ღელავს...

ექსპედიციამ წარმატებით ჩაიარა. შთაბეჭდილებებით, ნანახით და განცდილით გამდიდრებული გოგო-ბიჭები ახლა სხვა მღელვარებამ მოიც-

თავიანთ ექსპედიციაზე. ადელევებული უსმენდნენ მოზარდების ნაამბობს მარუხის ბრძოლების მონაწილენი გრიგოლ ლომიძე, შალვა ზაუტაშვილი და გრიშა ქურციკიძე, თვალწინ სისხლისმღვრელი ბრძოლების სურათები უდგებოდათ.

1942 წელი... ფაშისტები ჩვენი სამშობლოს უზაგულამდე შემოიჭრნენ. გეგმით გათვალისწინებული ჰქონდათ სამხრეთ ფრონტის გარღვევა, შავიზღვისპირეთის და ბაქოს ნავთობის ხელში ჩაგდება და თურქეთ-ირანის საზღვარზე გასვლა. ივლისში მტერი კავკასიას მოადგა და მარუხის და ქლუხორის უღელტეხილის აღება მოახერხა. გერმანელები რიცხობრივად და ტექნიკური აღჭურვილობით გვჯობნიდნენ, „ედელვაისის“ საგანგებოდ გავარჯიშებულ ჯარისკაცებს მაინცდამაინც არ უჭირდათ ჩვენს მთებში. 15 თვის განმავლობაში მიმდინარეობდა სისხლისმღვრელი ბრძოლები, მრავალმა სა-

სულგანაბული უსმენდნენ მოსწავლეები ეპსკედიციის მონაწილეთა სინტარეზო ნაამბობს.

ბჭოთა ჯარისკაცმა შესწირა თავი სა-
მშობლოს, მათი სისხლით მოირწყა
ეს ადგილები. შეუპოვარი ბრძოლე-
ბის, საბჭოთა მეთოდების უმაგალი-
თო ვაჟკაცობისა და სიმამაცის ფას-
ად გერმანელების გეგმები გეგმებად
დარჩა...

ფიქრებში წასული ომის ვეტერა-
ნები მამუკა კუპრეიშვილის ხმამ
გამოარკვია. ბიჭუნა ყვებოდა:

— 4 აგვისტოს მოღრუბლული ამ-
ინდი იდგა, მაგრამ ჭგუფის გასვლა
აუცილებელი იყო, ამიტომ უღელ-
ტეხილისაკენ მიმავალ გზას გაუყე-
ვით. სამარისებურ სირქემეში საკუთა-
რი გულისცემა გვესმოდა. ბუნების

ვეყვანეთ. როგორც იქნა, მივალ-
წით იმ ადგილს, სადაც ცოტა ხნით
უნდა შეგვესვენა. ადგილი ყინულია-
ნი და ცივი იყო, ჩამოსვლას ვჩქა-
რობდით, რადგან წყვედიადი ღამე
იღგა და ძალაც გველეოდა. მაგრამ
ჩასვლა უფრო ძნელი აღმოჩნდა, ვი-
დრე ჩვენ გვეგონა. ქვეები იშლებო-
და და თავს ველარ ვიმაგრებდით, ვე-
ცემოდით, თოკის იმედილა გვექონდა.
დილის ოთხ საათზე უკვე ქვევით ვი-
ყავით. გადაღლილებმა საძილე ტომ-
რები ძლივს გავშალეთ და იმ წამს-
ვე დავიძინეთ.

— დილით საკმაოდ მხნედ ვიყავ-
ით, — შეეშველა ამხანაგს ვიტალი

მაჭარაძე, — ყინულებით
დავიბანეთ და ვისაუზნეთ. როცა
დავინახეთ, რა მანძილი გავიარეთ,
კინალამ გული გაგვისკდა. დავეწყვეთ
და გზა განვაგრძეთ. მალე ობელის-
კებისა და მემორიალების ტყე გამ-
ოჩნდა. დუმილი ველარ დავარღვი-
ეთ, ასე ხმაამოუღებლივ ავედით
უღელტეხილზე, მოწიწებით პატივი
მივაგეთ გმირ მემორებს და მოსაზ-
ღვრე ყარაჩაი-ჩერქეზეთის ავტონო-
მიურ ოლქში გადავედით.

— დომბაიში ჩასვლისას, — ამბ-
ობს ნინო ლლონტი, — ცოტა დავი-
სვენეთ, მოვწესრიგდით და დავბ-
რუნდით ისევ ჩრდილოეთ თავშესა-
ფარში, შემდეგ კი ჩხალთის ხეობის
გავლით გეზი მარუხისკენ ავიღეთ.
ალპური ზონის სიმშვენიერეს ვერა-
ფერი შეედრება.

საკმაოდ მალა ავედით, ყოველ
ნაბიჯზე გვხვდებოდა მემორიალური
დაფები სხვადასხვა წარწერებით,
რომლებიც ჩვენი ქვეყნის მრავალი
კუთხიდან ჩამოუტანიათ აქ.

— აჰა, მარუხიც... უკვდავ გმირთა
საფლავი, — განაგრძობს თამარიკო
კეცხოველი. — დავთვალაიერეთ აქა-
ურობა და ჩვენი მემორიალური და-
ფისათვის ადგილი შევარჩიეთ. მუზ-
ეუმისათვის ექსპონატებს ვეძებდით,
ვიპოვეთ კიდეც — ცარიელი და

17.7.36

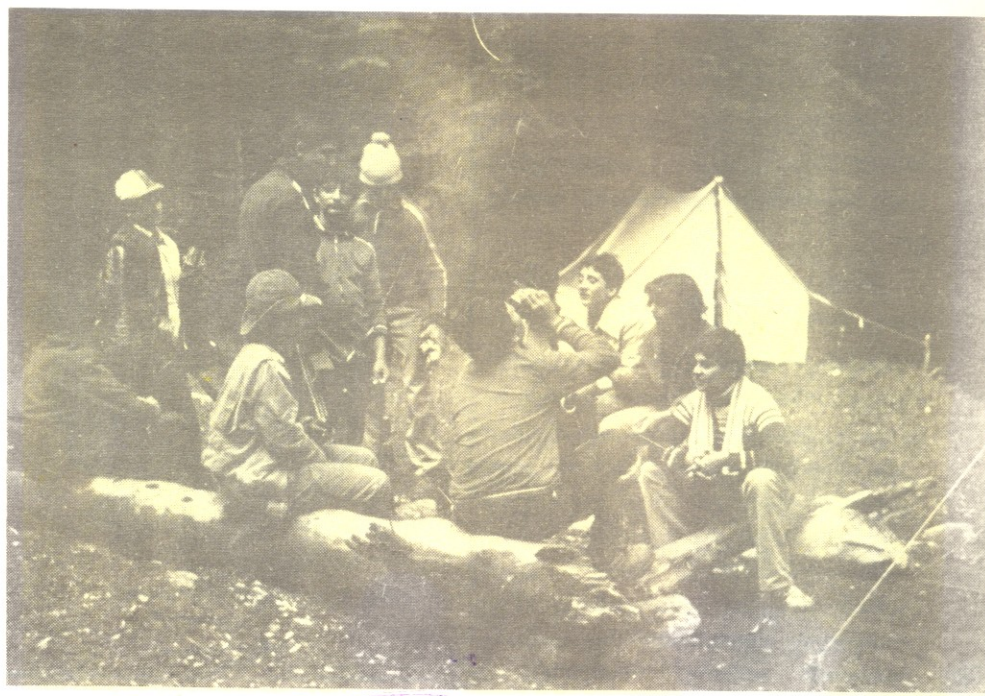

ფრინაულ
ეპიზოდებს
იხსენებს
ბრიგოდ
ლომიძე.

ძნელი
მარუხის
გავლით
შევიდა
კარგ
დასვენებას
რა
ჯობს...

სილამაზემ ისე მოგვაჯადოვა, რომ
კრინტსაც ველარ ვძრავდით. სერპა-
ნტინით თითქმის თოთხმეტი კილო-
მეტრი გავიარეთ და ალპურ ზონაში
შევედით. უცებ წინ დიდი ნაშალი
გადაგვეღობა, დიდი წვალეებით გადა-
ვლახეთ იგი, მაგრამ მალე ახალ და-
ბრკოლებას — თოვლის სქელი ფენ-
ით დაფარულ მონაკვეთს წავაწყ-
დით. გამჭოლი ცივი ქარი კარვების
გაშლის საშუალებას არ გვაძლევდა.
თოვლზე გადასვლა კი სახიფათო
იყო. შეიძლებოდა სულ პატარა შე-
ცდომაც საბედისწერო გამხდარიყო,
რადგან ჩვენს ქვემოთ კილომეტრნა-
ხვერიანი სიღრმის ხეობა იწვა.

—ამასობაში შემოგვალამდა, — გა-
ნაგრძო ზაზა ფიჩხაიამ. — მოთათ-
ბირების შემდეგ უფროსებმა გადა-
წყვიტეს, თოკებით სათითაოდ გადა-

კ. მარქსის ს. ხ. საქ. მინ.

დაუტლელი ვაზნები... ადამიანის
ჩონჩხსაც კი წავაწყდით... თვალწინ
წარმოგვიდგა აქ გამართული ბრძო-
ლები... თვალცრემლიანებმა გაყინუ-
ლი ხელებით დავამაგრეთ მემოროია-
ლური დაფა.

ექსპედიცია დამთავრდა. მიზანი
მიღწეულია. ლაშქრობის ყველა მო-
ნაწილის საერთო აზრით, ამ მოგზა-
ურობამ, პატრიოტული გრძნობის
გალვივების გარდა, ბევრი სხვა სი-
კეთე მოუტანა მათ, შეაჩვია ერთმა-
ნეთის პატივისცემას და სიყვარულს,
სიძნელისა და დაბრკოლების გადა-
ლახვას, გამარჯვების სიხარულს.

ცრემლმორეული უსმენდნენ ბრძო-
ლების მონაწილენი გოგო-ბიჭების
ნაამბობს და გული სიამაყით ეცე-
ბოდათ. მათი სახელით ვრიგოლ
ლომიძემ დიდი მადლობა გადაუხადა
მოსწავლეებს, დაღუპულ გმირ მეო-
მართა ხსოვნისა და პატივისცემისა-
თვის და იმედი გამოთქვა, რომ ისინი
ქეშმარიტ მამულიშვილებად გაიზრ-
დებიან. ბევრი ფრონტული ეპიზოდი
გაიხსენა ომის გმირმა, თვითონაც და
დამსწრეებიც ღელავდნენ, როცა
ვრიგოლ ლომიძე მარუხის ბრძოლე-
ბზე, საბჭოთა ჯარისკაცების უმაგა-
ლითო გმირობაზე ყვებოდა.

სკოლის დირექტორმა მადონა მგე-
ლაძემ სამახსოვრო საჩუქრები გადა-
სცა სტუმრებსა და ექსპედიციის მო-
ნაწილეებს, შემდეგ კი ყველამ ერ-
თად სამახსოვრო სურათები გადაი-
ღო.

...23-ე საშუალო სკოლის მოსწავ-
ლეთა პირველმა ალბინისტურ-ტურ-
ისტულმა ჯგუფმა, რომელსაც „ქუ-
რციკი-83“ ერქვა, წინააღმდეგობებ-
ის მიუხედავად დასახულ მიზანს მი-
აღწია და ოკრეს წვლილი შეიტანა
სამშობლოსათვის დაღუპულ გმირთა
ხსოვნის უკვდავყოფაში.

**ვინსლთან თაგაშობს
ვინს დღენიადაგ**

ათეულ წლობით
ნალვანს და ნადაგს,
ათეულ წლობით
ნაშენს და ნაგებს
ვინ სცემს შიშის ზარს
და დღენიადაგ
მშვიდობის იმედს
ვინ აჩანაგებს?!
ვინ არ ისვენებს,
ვინ აიტანა
წერამ,
სიცოცხლეს ვინ ეშუქრება?!
სამშობლოს დაცვის
გრძნობა ტიტანად
ჩვენ გადაგვაქცევს
ყველას უკლებლად.
დავიცავთ, როგორც
წინათ ვიცავდით,
ჩვენ ჩვენს სამშობლოს
წმიდათაწმიდას.
როგორც გვჩვენია:
კუბოს ფიცრამდი,
მტერს არ დავუთმობთ
მოწის ერთ ციდას
ვინც ხელყოფს წლობით

ნალვანს და ნადაგს,
ვინც ხელყოფს წლობით
ნაშენს და ნაგებს,
თამაშობს ცეცხლთან
ვინც დღენიადაგ,
პასუხს თავისი
სიცოცხლით აგებს.

მ ა ხ ს ო ვ ს

მახსოვს, დავწერე როდის მე ლექსი
თავდაპირველად და სად.
ცელივით მჭრელი ლურჯი ბელესი
ქარში მღეროდა დასად.
ზაფხული იყო. იმ დღეს ომიდან
მამა დაბრუნდა, დაბრუ-
ნდა და ესმოდა დედას, მამიდას
სიხარულისგან თავბრუ.
მამა გვკოცნიდა ცრემლმორეული
გაოგნებულეებს ჯერაც:
მერე ავიღე ლურჯი რვეული
და ლექსის დავჯექი წერად.
ეს იყო ზუსტად ორმოცი წლის წინ,
რა დრო გასულა, რა დრო!
მას აქეთ ვარამს, სიმღერას, სიცოცხ-
ლეს სულს ვლევ მხედრულში, სულს
ვლევ ლილეში,
წლები მითეთრებს თმა-წვერს...
აღბათ ბოლო ლექსს, პირველი
ლექსის
თრთოლვა-კანკალით დავწერ.

მხატვარი ბაბაი თმვაზაძე

ბეჭეტი

ლოლო ვალაჭკორია
მხატვარი ჯემალ ლოლუა
მ ო თ ხ რ ი ა

მწვანე, წვიმისაგან ალაპლაპებულ მანქანა საავადმყოფოს წინ გაჩერდა. მანქანის კარი გაიღო, იქიდან შავი ქოლგის წვერი გამოჩნდა. ქოლგა სწრაფად, ტკაცუნით გაიხსნა. მანქანიდან კაცი გამოძვრა, კარი მიაჯახუნა და სირბილით გაიარა მოკენჭილი ბილიკი. თეთრი სამსართულიანი სახლის დიდრონი ფანჯრები ამწვანებულ ეზოში გამოდიოდა. ზოგ ფანჯარაში თეთრხალათიანი სილუეტები მოჩანდა. ავადმყოფების პატრონები იქნებიანო, — გაიფიქრა შოთამ.

კარი შეაღო და ქოლგა დაკეცა.

— გამარჯობათ, ბატონო, — გადალობილის იქით მთვლემარე კაცს მიესალმა შოთა.

კაცმა თავი დაუქნია და ცალი თვალით ახედა.

— არსენ ექიმი მინდა, თუ შეიძლება.

— ა, ტელეფონი, დარეკე.

მოსულმა დარეკა. მორიგემ, როგორც იქნა, მისცა მეორე სართულზე ასვლის ნება. შოთამ მთვლემარე მეგარდერობეს კუთხეში მიყუდებულ სველ ქოლგაზე ანიშნა, შენ გიტოვებო, და ორ-ორი საფეხურის არბენით კიბე აიარა.

ერთ ოთახს „პროფესორი“ ეწერა. შოთა წამით შეუყოყმანდა, მერე ჩაახველა და ფრთხილად შეაღო გაწიერი კარი.

საწერ მაგიდასთან სათვლიანი მოხუცი კაცი იჯდა. შემოღებულ კაბს ერთი კი შეავლო თვალი და ისევ წინ დახვავებულ ქაღალდებს დააკეჭრდა.

— მობრძანდით, დაბრძანდით, — თავაუღებლად მიმართა შოთას. — რამ შეგაწუხათ?

— მამა მყავს, ბატონო პროფესორო, ავად და თუ არ შეწუხდებით...

— სადაური ბრძანდებით? — მოხუცმა ყურადღებით შეხედა სტუმარს, თითქოს ეცნოო. სათვალე მოიხსნა, თვალები მოისრისა.

— აკეთელი ვახლავართ, ბატონო, მაგრამ მანქანა მყავს და...

— ჩემებური ყოფილხარ. — ექიმს შეეტყო, რომ გაუხარდა. — აკეთში წამოსვლაზე ვერ გეტყვი უარს.

— ხელებს დაეყრდნო და წამოიხტა. ზარის ღილაკს თითი დაჭირა და ფანჯარას მიადგა, წვიმიან ეზოს გადახედა.

კარი ფრთხილად გაიღო და ახალგაზრდა ექიმი ქალი შემოვიდა. შოთას მიესალმა. ქალს გულზე, ვერცხლის სამკაულებთან ერთად, ფონენდოსკოპიც ეკიდა.

პროფესორი შემობრუნდა, მსხვილი წარბები ასწია და ქალს გაუღიმა.

— მოხვედი, მზია? — ისევ შოთას შეხედა. — ღიღი ხანია, მამა ავადაა?

— ორი კვირაა, ბატონო. ჩვენი თამარა ექიმი სულ თავს დასტრიალებს, მაგრამ ვერაფერი მოუხერხა, ფეხზე ვერ წამოაყენა. (ახლა მითხრა, ჩადი მახარაძეში და პროფესორი ამოიყვანეო...

— მზია, შენ და ნოდარი უნდა წამოხვიდეთ, რომელიმე ექთანიც. თან ყველაფერი, რაც საჭიროა...

ისევ გადაუღებლად წვიმდა. გზა დაბურულ ხეივანში მიდიოდა. წვიმისაგან დასველებული ასფალტი სარკესავით ირეკლავდა ხეთა სილუეტებს. პროფესორს ეჩვენებოდა, მანქანა მდინარეში მისრიალებსო. ნისლი ნელა იკრიფებოდა და მთებისაკენ მიიჩქაროდა.

პროფესორი წინ იჯდა, მძღოლთან. ახალგაზრდები ხმადაბლა ლაპარაკობდნენ. ავადმყოფის პატრონი, ეტყობოდა, ჩქარობდა, ახალგაზრდების საუბარში არ ერეოდა და გზას ყურადღებით გასცქეროდა ოდნავ საჭისაკენ გადახრილი. პროფესორი კი ღრმა ფიქრებში იყო წასული.

ავადმყოფი კენესოდა. ქუთუთოები დამძიმებოდა, მაგრამ თვალს არ ხუჭავდა, ალბათ ეშინოდა, სიკვდილი არ მომეპაროსო. ბუხარში აბრიალებულ ალს ისე მისჩერებოდა, თითქოს უნდოდა ცეცხლის მცხუნვარება მზერით აცახცახებულ სხეულში გადმოეტანა და ცოტა მაინც შემთბარიყო. ავადმყოფს ეჩვენებოდა, ცეცხლის ალმური მხოლოდ

ოთახის შუამდე აღწევს და მერე ისევ უკან ტრიალდება, ისევ ბუხარს უბრუნებსო ძალას.

„ჰმ, ამ ალივით მედნება ეს ავადმყოფობა და ისევე მაქცევს ნაცრად, როგორც“... — დიმიტრიმ ბუხართან მიმსხდარ ცოლ-შვილს გახედა. უფროსს საკეცე ეჭირა ხელში. სულ ახლახან უღვაშაკოკრილს, დიდრონ თვალელებში ეშმაკებივით უხტოდა ალის ათინათი.

გარეთ გადაუღებლად წვიმდა.

— ადე, ბაბა, ცხენი გვყავს, ღვთის მოცემული, თავზე ტომარა წამოიხურე და ჩადი ოზურგეთში. ექიმი ამომიყვანე, თორემ გვიანი იქნება ტირილი და ვაი-ვიში. ველარ გამაცოცხლებ მერე!.. — ცრემლიანი კვნესით ამოთქვა ავადმყოფმა.

უფროს ბიჭს საკეცე ხელში შეუჩერდა. მუგუზალმა გაიწყვიანა და ზედ პაჭიჭზე მიახტა ნაპერწკალი. ოთახში ტრუსის სუნი დადგა.

— კი წვიმს, მარა... — ჩუმად თქვა დედამ, ეტყობოდა, წვიმაში შვილის გაგდება ენანებოდა, მაგრამ რა ექნა. კაბის კალთა ჩამოიქაჩა მუხლებზე. — ცხენი წაიყვანს, ფეხით ხომ არ მიდიხარ, შვილო!

— კი ბატონო, უარი ვთქვი, თუ? — ჩუმად თქვა არსენმა. საკეცე ბუხარის კუთხეში მიაგდრა, ჯორკოდან წამოდგა და მამას თავზე დაადგა. — გახსოვს, ბაბა, სად ცხოვრობს იგი ექიმი?

დიმიტრიმ ვარდისფერ, თეთრად დაწინწკლულ პირიან ბალიშს ყური დასუსტებული ხელით ჩაუკეცა და ცალი თვლით გახედა ცოლს.

— კი ბატონო, მახსოვს. — მიუხვდა სოფიო. — ბალთან, ჩხარტიშვილების სახლთან გადაუხვიე, გაყევი მერე მარჯვნივ და მიხვალ. კითხვაც არ გინდა. ქიხვდები, ექიმის სახლი რომაა.

— რანაირად მიხვდება ახლა, ექიმისაა თუ ტირფილასი?

— მიხვდება, ბატონო, ღმერთმანი. ყველაფერზე ეტყობა. გარედან სახლი შეღებილია, ზარია მიმავარებული კარზე. — დაფიქრდა დედა.

— იკითხე, შე კაცო! რა ისტორია გახადე! — გაუღიმა დიმიტრიმ შვილს.

— კაი, ბატონო. — ჩუმად თქვა არსენმა და გავიდა.

წვიმა ზედ ღუშალს უშენდა, ასხლეტილი წყალი აივნის იატაკზე თხლანით გადმოდიოდა და მოწუმ-პულიყო ყველაფერი. აივნის ბოლოს მიმდგარ ტახტზე გაფენილი ზოლიანი ფარდაგის აღება დავიწყებოდათ და თავისი მუთაქებიანად სულ მთლად დასველებულიყო. ტახტის ქვემოდან ძაღლის ფეხები და ბანჯგვლიანი კუდი ჩანდა.

არსენმა კარი გააღო თუ არა, ძაღლმა კუდი იატაკს რამდენჯერმე დაარტყა და გამოძვრა.

— გადი, ძაღლო, იქით! ამ თხროშოში არ გეზარება გარეთ წანწალი? წადი, შე აბდალო, დაწევი და იძინე! — მაგრამ ძაღლმა არ დაიშალა და ძუნძულ-ძუნძულით გაეკიდა პატრონს.

ცხენს არ ესიამოვნა ზურგზე ნოტიო უნაგირის დადგმა და შეაყრეოლა. მერე კუდის ქნევით, ფრუტუნითა და ყურების წკაპუნით გამოჰყვა ადვილს. არსენმა ერთი ტომარა ცხენს გადაახურა გავაზე, მეორე კუთხეში ძაბრივით ჩაჭყლიტა და კაპუშონივით თავზე წამოიხურა.

გზა ჭონჭყოდ ქცეულიყო. ღრმა გუბებესა და ოღრო-ჩოღრო ორლობებში მინც ლამაზად მიაბიჯებდა ცხენი. დროდადრო დაიფრუტუნებდა, კუდს აიქნევდა. არსენს ერთი პირობა თითქოს ჩასთვლიდა. უცებ ცხენის წინა ფეხებთან ძუნძულით მიმავალ ძაღლს მოჰკრა თვალი და გამოფხიზლდა.

— მინც წამოხვედი?! გაუგონარი კი ხარ, მაგრამ ერთგული ხარ და როგორ გაგიჯავრდე! კარგი, ბატონო, იარე ამ წუმპეში და გახსნა ზემოდან თხროშომ, თუ ასე ძალიან გინდა! შე კაი ძაღლო, იქ არ ჯობდა, ტახტის ქვეშ, სიზმრებში ყოფნა? მაგრამ არ ჯობდა ალბათ, არა? რას იზამ, მადლობელი ვარ შენი!

თითქოს ძაღლმა გაიგო პატრონის ნათქვამი, დამნაშავეს თვალებით ამოხედა. ამოძუებული კუდი არ შეუტრხევია, მაგრამ მიხვდა არსენი, წვიმა რომ არ ყოფილიყო, ააქიცი-

ნებდა თავის ბანჯგვლიან კუდს და კეკლუცად გაივლ-გამოივლიდა.

— რომ შეიძლებოდეს, ამოგვამ აქ, ჩემთან, უნაგირზე, კაი მოტაცებული ქალივით გადაგკიდებ, მაგრამ არაა ეს შენი ჯიში და რა ექნა. ნუ გეშინია, აქეთობას ამოვიღებე გვერდით და ერთად ვივლით ჩვენ-ჩვენი ფეხით. მაგრამ, დავიჯერო, ესაა ჩემი ჯიში? სხვამ ცხენით იაროს და მე ძუნძულ-ძუნძულით — ფეხით? — დაფიქრდა არსენი. მოავონდა, ექიმი ცხენით უნდა წამოებრძანებინა და თვითონ ფეხდაფეხ გამოჰყოლოდა.

„ჯიში, — ისევ განაგრძო ფიქრი. — ნუთუ ადამიანებშიაც არის განსხვავებული ჯიში? ცხენით მოსიარულე და ფეხით მოსიარულე კაცის ჯიში? ნურას უკაცრავად, ძალიანაც კარგი ჯიშისა ვარ, — უნაგირზე გასწორდა არსენი, თავი მალა ასწია. — რას იზამ, ის ექიმი ბრძანდება, ცხენი უნდა ვაახლო და წამოვიყვანო, აბა?! მე რა... მე ვინ ვარ? ბრუტი! მეტი ვინ? გამოვთლი კეცს, ჩავიტან პარასკეობაზე ოზურგეთში... თუ გავყიდე, ხომ კარგი, თუ არა და, უნდა ამოვათრიო უკან, აკეთში. რა ჯანდაბამ გააჩინა ამ აკეთში ისეთი ქვა, კეცი რომ ითლება, ან მე რამ დამბადა მაინცდამაინც აკეთში. არ შეიძლებოდა, მეც ექიმად გავჩენილიყავი? ექიმად... გაიმეორა ბრუტიმ და დაფიქრდა. — არც კეცის მთელად გავჩენილვარ, ბაბამ მასწავლა. ექიმობა რომ ვისწავლო? — ფიქრობდა არსენი. — ისე, რასაც მე ქალები მლოცავენ! შენ გიკეთდა ხელიო, შენ იცოცხლე ისე გემრიელად, როგორი გემრიელი მჭადი და ხაჭაპურიც შენს გამოთლილ კეცზე ცხვებაო. ვინმემ ხომ უნდა გამოთალოს კეცი? მოარჩინა ექიმმა ავადმყოფი, ხომ, მერე? ჭამა არ უნდა? ერთმა კეცი თუ არ გამოთალა, სხვამ ქოთანით თუ არ გამოწვა, ხელის გულზე აბა არ გაკეთდება კერძი...“ — არსენი ისე გაერთო ფიქრში, გზისათვის ყურადღება არ მიუქცევია.

გზა ახლა სუფსის პირას მიდიოდა და უამინდობა უფრო იგრძნობოდა. ხევში მიქუხდა მდინარე, ნისლი

გადაფარებოდა ზემოდან, წყალი მოდიდებულიყო და ალაგ-ალაგ გზაზე გადასულიყო.

ოზურგეთში დვებზუს მხრიდან შევიდა არსენი. ქუჩებსა და ორლობებში არავინ ჭაჭანებდა, ავდრით დამფრთხალი ხალხი ალბათ სახლებში იყო შეყუჩებული და აგიზგიზებულ ბუხრებთან იჯდა.

„ვის შევეკითხო, კაცი არ ჩანს, — გაიფიქრა არსენმა. — ნენამ, ჩხარტიშვილების სახლს გაუყევით“.

ერთ ყავრით დახურულ, წვიმისაგან განაცრისფერებულ სახლს ჩაუარა ბრუტიმ. მეორე სახლის ქვის კიბეზე ქიონის ყვავილები გამოედგათ წვიმაში. კიდევ რამდენიმე სახლი და — შედგბილი, კრამიტით დახურული შენობა გამოჩნდა, სახლი ღრმად იდგა ეზოში. კიშკრიდან ეზომდე გაკრეჭილი ბზის ბუჩქები მიჰყვებოდა მოკენკილ ბილიქს.

„რა ლამაზია, — გაიფიქრა არსენმა. — მეც ავიშენებ ასეთ სახლს. ქობულეთიდან ამოვიტან კენჭებს. კარზე მივამაგრებ ზარს. გაჭირვებული კაცი მოადგება ჩემს კარს და ვუშველი. მჭადი და ხაჭაპური სხვის გათლილ კეცზე გამოაცხონ ჩვენმა ქალებმა“.

— არ გრცხვენია, ბიჭო? — ვილაცია ხმა ჩაესმა ფიქრებში წასულ ბიჭს. მერე მარჯვნივ მიიხედა და ტანმორჩილ კაცს მოჰკრა თვალი. კაცი, ეტყობოდა, ნასვამი იყო, ისე ალაყლაყებოდა სახე.

— რა იყო, ბიჭო, ამ დაქცევა ამინდში რომ არ გამოგეყვანა ეს საცოდავი ცხენი და ძაღლი, არ შეიძლებოდა?

— თუ არ შეწუხდები, ჩემო ბიძია, ექიმის სახლი მიმასწავლე, — ზრდილობიანად უთხრა არსენმა და ტომარა ოდნავ აიწია მათრახის ტარით. მერე შუბლიდან წყალი ჩამოიწურა და ახალუხის სახელოთი გაწუმებული სახე მოიმშრალა.

— ექიმი? გიჭირს, ბიძია? — კაცი უცებ დასერიოზულდა. — ა, ბიძიკო, ესაა მისი სახლი. მარა ამ ავდარში გამოგეყვება? საიდან ხარ?

— აკეთიდან, ბატონო.

— აუჰ! შორი გზაა. წამოდი, წამოდი! — სადავეზე მოუკიდა ხელი

და გაუძღვა. მოურიდებლად მიაშლა-
ბუნებდა წუღებთან ფეხებს წუმპე-
ში. — უყურე! ეს ცხენი აქ დააბი,
ეს ძალი აქ დატოვე, კატა არ გყავ-
და, ბიძია, სახლში? — გაიცინა კა-
ცმა. არსენსაც გაეღიმა.

— ვერ მოვიშორე, ბიძია, რა ვქნა,
— მოიბოდიშა.

— მასე იცის კარგმა ძაღლმა, აბა!
მაგან იეთხოს, მე რა მენაღვლება.
შედი ახლა. ხედავ, ეგერ, რკინა რო-
მაა დამაგრებული? ჰოდა, ის გადა-
ატრიალე. გაიგონებს, ერთი პრანჭია
ნათესავი ჰყავს, გამოწკაპუნდება.
ძალიან შეეხვეწე, თორემ შეიძლე-
ბა არც შეგიშვას სახლში, ზედ
ცხვირთან მოგიხუროს კარი. ასეთ-
ია, შეჩვენებულის ერთია. მე მოგი-
ცდი აქ.

— წაბრძანდი, ბიძია, დასველ-
დები, — გულწრფელად უთხრა არ-
სენმა.

— დავსველდები? ამის მეტს რა-
ღას დავსველდები, შე მამაძაღლო!
— გულიანად გაიცინა კაცმა და ჯი-
ბეში სათუთუნეს დაუწყო ძებნა. —
ჰე, მიდი.

არსენმა სადავე ღობის სარს
ჩამოაცვია. თივისანი აბგა თაღი გა-
უყვითა და შიგ ცხვირი ჩააყოლია
ცხენს. ტომარა ღობეს მიაფინა და
წელში მოხრილი, მხრებში თავჩა-
რგული სირბილით ავარდა კიბეზე.
ზარმა უსიამოვნოდ დაიზრიალა.
მაღე (ეტყობოდა, იატაკს რბილი
საფენი ფარავდა) რბილად მოისმა
ფეხის ხმა. კარი ფართოდ გააღო
ვიღაც გოგონამ და გრძელი წამ-
წამებით დაჩრდილული დიდრონი
თაფლისფერი თვალეები შეანათა
არსენს.

— ექიმი მინდა, ბატონო, — ჩუმ-
ად თქვა ბიჭმა და გოგოს რომ გა-
ეღიმა, თითქოს გათბა და ზურგში
სისველისაგან მოძალებული ყრუო-
ლა დაუამდა.

გოგო უხმოდ გატრიალდა, კარი
კი მიხურა, მაგრამ არ ჩაუყეტავს.
ცოტა ხანში ისევ გაისმა ფეხის ხმა
და კარი უფრო ფართოდ გაიღო.

— ფეხზე გაიხადე, — მორიდებით
უთხრა გოგომ.

არსენი წუთით შედგა. მერე და-
მბალი წულები წაიძრო და სველ

წინდაში გამოგდებული ცერი რომ
დაინახა, გულს შემოეყარა. „ღმე-
რთმა დავწყევლოს, რამ გამოხვ-
რიტა ახლა ეს ოხერი.“ მერე წინ-
და ქვემოდან წამოსწია კედლისკენ
მიბრუნებულმა, ცერი მოკუნტა, იქ-
ნებ დაიმალოსო. ფრთხილად ადგა-
მდა არსენი ფეხს წითელ, ფუმფუ-
ლა, მწვანეარშიან საფენზე.

— შედი, — თქვა გოგომ და კარი
შეაღო.

ექიმი ბუხრის წინ, საქანელა სკა-
მზე იჯდა და ირწეოდა. წითელ სავა-
რძელში ხავერდისკაბიანი ჩასუქებ-
ული თეთრი ქალი იჯდა და ქსოვდა.
მრგვალ მაგიდაზე მწვანექუდიანი
ლამპა ენთო და იღუმალ იერს აძ-
ლევდა იქაურობას. ბუხრიდან გამ-
ოსული სითბო და ალის ფერი მო-
სდებოდა კედლებსა და კრიალა
ავეჯს. ექიმს ლურჯი საშინაო ტან-
საცმელი ეცვია. მაღალი, შავგვრემი-
ანი, შეჭადარავებული ულვაშა კა-
ცი იყო. დიდრონი ცოცხალი თვა-
ლები ჰქონდა და ალერსით იცქირ-
ებოდა.

— მობრძანდი, — ღიმილი შეაგე-
ბა არსენს.

— გამარჯობათ, ბატონო, — წელ-
ში მოიხარა არსენი.

— კაი გამარჯობა შენი. რამ შე-
გაწუხა ამ ავდარში, შე კაცო?

— ბაბა ავად, შენი ჭირიმე. ძა-
ლიან ცუდად რომ არ იყოს...

— საიდან ხარ?

— აკეთელი ვარ, — სოფლის და-
სახელება გაუძნელდა არსენს. —
მაგრამ ცხენი მყავს...

აკეთის ხსენებაზე ხავერდისკაბ-
იანმა ქალმა შუბლი შეიკრა და გა-
ოცებული დააქერდა მეუღლეს,
მერე მხრებზე მოგდებული მოსას-
ხამი შეისწორა, თითქოს შესცივ-
დაო, მკერდი დაიფარა.

— ცოტა ძნელია ამ ავდარში,
მაგრამ რას იზამ... ექიმის მოვალ-
ეობა ავადმყოფს უშველოს, არა?
— ჩაეკითხა მოლიმარი ექიმი აფო-
რიაქებულ მეუღლეს, ალბათ ამით
ანიშნა, არაფერი უთხრა ამ კარგ
ბიჭს, არ აწყენინოო.

— გამაღობთ, — ისე ჩუმად თქვა
არსენმა, სხვას არავის გაუთხრა.
ექიმის ცოლმა ქსოვას მოკრა.

ექიმი მეორე ოთახში გავიდა და
მაღე გამობრუნდა. გრძელი ხაყის-
ფერი მოსასხამი მოეგდო მხრებზე,
თავზე ქუდი ეხურა. გოგონამ გრძე-
ლტარიანი შავი ქოლგა მიაწოდა და
კრიალა საკეტებიანი ყავისფერი ჩა-
ნთა კარებამდე მიუტანა.

— თუ დამაგვიანდეს, არ შეგეშე-
ნდეთ, — თქვა ექიმმა, დერეფანში
გამოსულ მეუღლეს გაუღიმა და
შუბლზე აკოცა. — უჩემოდ ივანეშ-
მეთ, არ მოიწყინოთ. აბა, წავედით.

ექიმი მოხდენილად შეახტა ცხენს.
უცებ ჭიშკართან ნაცნობი კაცი შე-
ნიშნა და გაუვირდა.

— რა იყო, სამსონ, ჩემთან გაქვს
საქმე?

— არა, ბატონო, ექიმი ღმერთმა
ნუ დამაპირვოს, ა, ამ ბიჭს მოვყე-
ვი, შენი სახლი არ იცოდა. გიშვე-
ლოს გამჩენმა, რომ მიყვები და
უარით არ გაისტუმრე. დიდი მად-
ლობა, — ქუდი მოიხადა, მოწიწებ-
ით დაუკრა თავი და უკვე გზაზე
დამდგარ ექიმსა და არსენს თვალი
გააყოლა. — გზა მშვიდობისა, —
ჩაილაპარაკა.

— კარგად ბრძანდებოდეთ, ბიძ-
ია, დიდი მადლობა. — გაუღიმა არ-
სენმა.

სამსონმა ხელი ასწია, თავი დაუ-
ქნია.

— შენი ნათესავია? — სამსონზე
ანიშნა ექიმმა.

— არა, ბატონო, პირველად ვნა-
ხე დღეს, — ხმაშლით თქვა არსენ-
მა, წვიმის ხმაური რომ დაეფარა.

— ჰმ, — გაეცინა ექიმს და დაფი-
ქრდა, მერე არსენს მოუბრუნდა: —
შენ რომ ფეხით მოდიხარ, ეგ ვერ-
აფერი ჰატიოსნებაა, — გადმოსძა-
ხა ბიჭს.

— გეკარებათ, ბატონო? — მო-
რცხვად თქვა არსენმა და გვერდით
მომავალ ძაღლს გაუღიმა, თან გა-
იფიქრა, „ხომ შეგპირდი, აქეთობას
გვერდით ამოგიდგები-მეთქი...“

— წერა-კითხვა თუ იცი? — ცო-
ტა ხნის შემდეგ შეეხმინა ექიმი.

— ორი კლასი დავამთავრე... მე-
რე, რა ვიცი... კიდევ მინდოდა მეს-
წავლა, მაგრამ ბაბამ კეცის თლა მა-
სწავლა. ახლა ავადაა და რაღაი... —
მორცხვად თქვა არსენმა.

— ბაბა ადგება, შე კაცო, რა გული გაგტეხია! მერე უსათუოდ გააგრძელე სწავლა. ისე, თუ დამიჯერებ, კეცის თლა დიდი საქმეა. კარგი ხელობა უსწავლებია შენს ბაბას.

— ჩვენს გვარში ყველა ბრუტი იყო. ახლა მარტო ბაბა დარჩა. შეეშინდა და იმიტომ მასწავლა, კიდევ სამი ძმა მყავს. ყველას უყვარს ბრუტობა.

— შენ?

— მე — არა... მე სწავლა მინდა. ვისაც რა უყვარს, ის უნდა გააკეთოს.

— ჰო, არსენ. შენ რომ იცოდე, რა მართალი თქვი. ადამიანი თუ თავის საქმეს არ აკეთებს, ცოდვია. მაინც, რა გინდა ისწავლო?

— ექიმი მინდა გამოვიდე. ჩემს აკეთსაც სჭირდება... — თავი ჩაღუნა არსენმა.

ორღობეში სვლა გაჭირდა. თითქოს იცრიალა კიდევ, მაგრამ ტალახი შუა წვივამდე იდგა, ჯერ იმას რა ამოაშრობდა. ცხენს თუ კაცს სვლა უძნელდებოდა. არსენმა ცხენს სადავეში წაავლო ხელი და ტალახის ზელით ნელა გაჰყვა გზას.

ფერღობზე უზარმაზარ ხეებს

გამოვიდა. გაწუწულ არსენს კეცის ჩამოართვეს, ექიმს ზრდილობიანად მიესალმნენ. არსენი სტუმარს წინ გაუძღვა, ქვის კიბე წუღების ჭყაპაჭყუბით აირბინა და აივნის დაბალი კარი შეაღო. ექიმმა ქოლგა აივანზე დადგა დაუქეცავად. კალოშები დაიხადა, საწვიმარი მოიხსნა და კედელზე ლურსმანი მოძებნა. ქუდიც იქვე ჩამოჰკიდა. თმა გადაივარცხნა და არსენს გადახედა. ამ დროს კარი ფრთხილად გაიღო და ლოყებაწითლებულმა თვალებბრიალა პატარა გოგომ გამოჰყო თავი.

— შედი, გოგო, სახლში, — სიცილით დაუტატანა არსენმა.

— ეს ვინ ბრძანდება! — გაიცინა ექიმმა.

— დაია, ბატონო, ჩემი, — კარი შეუღო ბიჭმა ექიმს.

ოთახში თბილოდა. ძირტკბილასა და კეჟერას ფოთლის სუნი იდგა. ბავშვები ფარდაგიდან წამოიშალნენ. დიასახლისი და რამდენიმე კაცი ფეხზე იდგა და ელოდა ექიმის შემობრძანებას.

— აქა მშვიდობა, ბატონებო! დაბრძანდით, დაბრძანდით! — ცალი თვალით გახედა ავადმყოფს. ბუხართან მივიდა და გაყინული ხელები მიაფიცხა აალებულ შეშას.

ავადმყოფმა დაიკვნესა და ექიმმა ისევ გამოიხედა.

— მართალი ხარ, ჩემო... — შეჩერდა ექიმი.

— არსენ, — ჩუმად თქვა თავისი სახელი ბიჭმა.

შორის კრამიტით დახურული სახლის საკვამური გამოჩნდა. სიჩუმე იდგა ირგვლივ. ჭიშკრის განმაურებზე სახლიდან ორი ახალგაზრდა

— როგორ გრძნობს თავს ჩვენი ავადმყოფი? — იკითხა და ზურგი მიაფიცხა ცეცხლს, ხელები ახლა უკან დაიწყო.

— რა მოგახსენოთ, ბატონო. ავ-ერ მეორე კვირაა, წუხს. რძის მეტს ვერაფერს სვამს და ჭამს. აციებს და აცხელებს. გაყვითლდა.

— ჰმ, — ცარიელ ჯორჯოს დასწვ-და ექიმი, მაგრამ მასპინძელმა და-ასწრო და საწოლთან სელის სკამი მიუდგა. ექიმი სკამზე ფრთხილად დაჯდა და ავადმყოფის გამხდარ გრძელ თითებს ალერსით დაადო ცეცხლზე გამთბარი ხელი. — რა იყო, შე კაცო, რამ წაგახდინა!

— რა ვიცი, ბატონო, თქვენ კი გადმოგაგდეთ ამ დაქცევა ამინდში ამსიშორეს. გაიწუმპეთ, ხომ? მოხ-ედდე, ქალო, ექიმს!

— მიხვებავ, ჩემო დიმიტრი, შენ ნუ დარდობ, — ალერსით უპასუხა ცოლმა...

კარგა გათენებული იყო, ექიმი რომ წამოდგა ავადმყოფის საწოლ-თან მიდგმული სკამიდან. სოფელში ქათმები აკრიახდნენ, ჭიშკრები და ოწინარები აკვნესდნენ და აჭრიალ-დნენ. ძროხა აბლავლდა, ძაღლი აყ-ევდა. ნისლი ნელა ჩამოდიოდა მთებიდან და მდინარისაკენ მიიწვე-და.

ექიმს დილით მურაბიანი ჩაი, ხა-ჭაპური, ქვის კეცზე გამომცხვარი, ცივი წყლით გარეცხილი ოხშივრი-ანი მჭადი, ერთი წველა ოთხად და-მტვრეული ყველი და ტყემლის სა-წებელში ჩადებული შემწვარი წი-წილა მიართვეს.

— უჰ, უჰ, რა მშვენიერია ყველ-აფერი, მაგრამ ძალიან შეწუხებუ-ლხართ, თქვენი ჭირიშვი, გაგგონი-ათ? — გაიღიმა ექიმმა, სურნელო-ვანი პიტნის ჩაი მოსვა და ავადმ-ყოფს მიუბრუნდა: — აბა, შენ იცი, ჩემო დიმიტრი, გული არ გაიტე-ხო. ამ ნემსებს ჩაათავებ და წამო-დგები. ოღონდ, იცოდე, კარგად უნ-და იკვებო. ეს საჭმელი, შე კაცო, მკვდარს გააცოცხლებს. რომ გამო-იღარებს, სულ ჰაერზე იყავი. არ შეეპუო მაგ შეჩვენებულ ციებ-ცხელებას. როგორც კი შეძლებ, შე-

კეტი ცხენზე და ჩამოდი ჩემთან ოზურგეთში. მე და არსენმა ბევრი ვილაპარაკეთ წუხელ, როცა შენ ჩა-გეძინა. ყოჩაღი, მონღომებული ბი-ჭია. აუცილებლად უნდა ისწავლ-ოს. დანარჩენ შენს შვილებს ხელ-ობა ურჩევნიათ, ჰოდა, ვისაც რა ურჩევნია, ის უნდა აკეთოს. შენ რას იტყვი?

— რა მეთქმის, თქვენი ჭირიშვი, მაღლობის მეტი! როგორც თქვენ-ისთანა კაცი მიჩრევეს, ისე მოვიქ-ცევი. — ცოლს გადახედა ცოტა მო-მჯობინებულმა დიმიტრიმ. ცოლმა დასტურის ნიშნად თავი დაუქნია ქმარს.

— ბინად ჩემთან იქნება, როგ-ორც შევძლებ, ისე დავეხმარები. აბა, წავედი, — გამოემშვიდობა ყველას ექიმი, ბავშვებს მიუაღე-რსა და აივანზე გავიდა.

ისეთი ნათელი, კრიალა დღე იდ-გა, ვითომ გუშინ ცა არ ჩამოდიო-დაო ფეხით დედამიწაზე.

შუა ეზოში ელოდა შეკავშული ცხენი.

— დაბრძანდით, — უთხრა არსე-ნმა ექიმს და უნაგირი ორივე ხელ-ით დაუჭირა.

„სულ ახალგაზრდაა, ბიჭია ჯერ და როგორი ჭკუაღამჯდარი კაცის საქციელი და სიღარბაისლე აქვს“, — გაიფიქრა ექიმმა.

ექიმი ცხენს შემოახტა და სწორ-ედ იმ გზას გაუდგნენ, რომელზე-დაც ახლა მწვანე მანქანა მისრიალ-ებდა და საამოდ უნანავებდა პრო-ფესორს. ასეთი სიმყუდროვე დიდი ხანია არ მიგრძენიაო, გაიფიქრა, ალბათ ჩემი სოფლის სიახლოვეს ვგრძნობ და ჩემი სახლ-კარი და ძმები მომენატრნო.

ახალგაზრდები გულიანად იცინ-ოდნენ. მასპინძელი მხოლოდ ოდ-ნავ იღიმებოდა და დროდადრო გა-ხედავდა სულმთლად გათეთრებულ პროფესორს.

— მაისის ნათელი, მზიანი დილა გათენდა. ნარინჯის ფერი დასდებო-დათ მთის კენწეროებს, — უეცრად დაიწყო პროფესორმა ხმადაბლა და ახალგაზრდები მაშინვე გაჩუმდ-ნენ. — ეს მდინარე მაშინაც ასე

შხულითა და ტრიალ-ტრიალით მოდიოდა. მეც ქვემოთ მივდებოდი ოზურგეთისაკენ. შედეგად...
კარზე დავრეკე და თვითონ ექიმმა გამიღო...

ახალგაზრდებს არაფერი უკითხ-ავთ. ყველამ კარგად იცოდა, პრო-ფესორი რომ ოზურგეთელი ექიმის გაზრდილი იყო. ექიმის ნათესავი ლამაზი გოგონა ცოლად შეირთო და ისიც ექიმი გახდა. სწავლის დამთ-ავრების შემდეგ არსენი და მისი მეუღლე მშობლიურ ქალაქს დაუ-ბრუნდნენ და მერე არ მოშორები-ან. თავის ხალხს სიყვარულითა და ერთგულებით ემსახურებოდნენ...

მანქანამ გზას გადაუხვია და ორ-ლობეში დიდ ჭიშკართან შეჩერდა. სახლის რიკულებიანი აივანი ვაზით იყო დაფარული. ეზო მწვანედ ხა-სხასებდა.

— ამ კარ-მიდამოში ავად არ უნ-და გახდეს ადამიანი, — გაიცინა ექ-იმმა.

აივანზე ხალხი ირეოდა. ვილაც-ის ტირილიც მოისმა. პროფესორი შეჩერდა და ახალგაზრდა მასპინ-ძელს გადახედა. მან მანქანის კარი მოიქნია და სახლისკენ გიჟივით გა-ვარდა, მაგრამ — „ნუ გეშინია, ცო-ცხალიაო“, — ვილაცამ გადმოსძახა.

ახალგაზრდა ექიმებმა და ექთან-მა სწრაფად აირბინეს კიბე. პროფ-ესორი რომ შევიდა, ექიმები უკვე სინჯავდნენ გონიხდილ ავადმყოფს.

ოთახში ერთბაშად დადგა წამ-ლის მძაფრი სუნნი. მეოთხე ინექციის შემდეგ ავადმყოფმა ამოიკვნესა. ექიმებმა შევებით ამოისუნთქეს. ექთ-ანს ხელიდან არ გაუშვია სნეულის მაჯა.

გარიჟრაჟე ავადმყოფმა თვალი გაახილა. მზერა შეავლო ოთხ უცხო ადამიანს, მერე ისევ დაებინდა ხე-ღვა.

— ნადია, — ჩუმად დაუძახა ცოლს.

— ბატონო, — თავზე დაადგა, ქმარს მთელი ღამის უძილო, ნამ-ტირალევი ქალი. — აქა ვარ, აბა, შემომხედე...

— მეჩვენება, თუ მართლაა ხა-ლხი ჩვენს სახლში?

— არის, აბა არა? ჩვენი ბატონი არსენი მობრძანდა და გადაგარჩინა.

— ვაი, დედა! ჩემო არსენ... — ავადმყოფმა ძალისძალად გაახილა თვალი და ძლივს ასწია მაღლა ხელი ჩამოსართმევად.

— აი, ასე! ილაპარაკე, ილაპარაკე! — ჩააცქერდა პროფესორი ავადმყოფს. — თვალი აღარ დახუჭო, თორემ მეწყინება, იცოდე! — სიცილით უთხრა.

— მაგაზე გაწყენინებ? სად ვიყავი, თუ იცით?

— სად იყავი, კაცო? — შეშინდა ცოლი.

— საიქიოში, — თვალი ჩაუკრა ექიმს ავადმყოფმა.

— რადგან ოხუნჯობის გუნებაზე დადექი, აღარაფერი გიჭირს, — გაიხარა პროფესორმა.

ბატონმა არსენმა ადგილობრივ ექიმს დავალებები მისცა, რეცეპტები გამოწერა და წასასვლელად მოემზადა, მაგრამ ამ დროს კარი გაიღო და ფრთხილად შემოვიდა ვიღაც. პროფესორმა მოიხედა და სახე გაებაღრა: მისი ძმა იყო. ხელები გაშალა, მკერდში ჩაიკრა და გადაკოცნა.

— წუხელ შენც აქ იყავი? — ჩაეკითხა.

— სუყველანი აქ ვიყავით, მთელი ჩვენი სანათესავო.

პროფესორი ავადმყოფის პატრონებს გამოემშვიდობა, ჩაძინებულ კაცს გადახედა, არ გააღვიძოთ, ეძინოსო, დაიბარა.

მანქანა დიდ ლამაზ სახლთან შეჩერდა. ეზოში ხალხი ირეოდა, სამზადიდან ფაციფუფით აჰქონდათ ოდაში ოხშივარავარდნილი კერძები.

არსენს გარს შემოეხვივნენ ძმები, დები, რძლები, მათი ნაშიერი.

— მომენატრეთ, მომენატრეთ, ჩემო კარგებო, — დაბალი, ოდნავ გაბზარული ხმით ამბობდა პროფესორი და გულში იკრავდა ნათესავებს. მერე მეგობრებს მოუბრუნდა: — ა, როგორ მოგწონთ? ესეც ბრუტის შთამომავლობა! ნუ გაიკვირვებთ და ხანდახან ისე მომენატრება კეცის გამოთლა, მგონი, ვნანობ კიდეც, ამ ხელობას რომ ვუღალატე, — თითქოს ახლა თავის თავს უთხრა ექიმმა. — ხომ ცხადია, რომ რასაც ადამიანისათვის აკეთებ, ყველაფერი კარგია.

ეზოს მარჯვენა კუთხეში კრამიტით დახურული პატარა სახლი იდგა, სუფთად გარანდული მუხის ფიცრებისაგან აშენებული. პროფესორი ამ სახლისაკენ გაუძღვა კოლეგებს. დიდ ოთახში, ბუხართან, დაბალი, გრძელი მაგიდა იდგა, გარშემო ჯორკოვებზემოწყობილი. მაგიდაზე რამდენიმე დაუმთავრებელი კეცი ელაგა. ზოგი ჩამხობილი იღო და ზემოდან ხელსაწყობები ეწყოთ. კედელზე მიმაგრებულ თაროებზე სხვადასხვა ზომის კეცები იყო ჩამწყკრივებული.

— რა სიმყუდროვეა, — თქვა ერთერთმა ექიმმა. — ალბათ რა სასიამოვნოა აქ, ბუხართან ჯდომა და მუშაობა. თან ტკბილი ღვინო...

— ჩემი უმცროსი ძმა შრომის მასწავლებელია. იცით, რა სიამოვნებით სწავლობენ ბრუტის ხელობას ბავშვები? — თქვა პროფესორმა. — ვთქვათ, აღარ დასჭირდეს ქართველ კაცს კეცი, ხელობა მაინც არ უნდა დაიკარგოს.

პროფესორი ჯორკოვზე ჩამოჯდა, ხელები ისე დაისრისა, როგორც ავადმყოფის გასინჯვის წინ აკეთებდა ხოლმე. კალთაზე შავი წინსაფარი გადაიფარა, ჩამხობილი კეცი აიღო, როგორღაც მოხდენილად შეათამაშა ხელში, მუხლებში ჩაიდგა და იარაღით ჩიქნა დაუწყო.

— რას მიყურებთ, — სიცილით ამოხედა არსენმა გაკვირვებულ კოლეგებს. — ბრუტის სისხლი მიღულს ძარღვებში, აბა?! —

საქართველოში საქართველო ქალი

ხელობა

— ხომ კარგად შევაკეთე ჩვენი გუგულიანი საათი?

— ჩინებულად! დღეს გუგული სამჭერ გამოხტა და იკითხა: რომელი საათიაო?

სწობი

— რატომ აძალებ ბავშვს მუსიკის შესწავლას, ხომ ხედავ, სმენა არა აქვს. — უსაყვედურა ფელიქსმა ცოლს.

— ჩემი ბიჭი კი არ მოისმენს, თვითონ დაუქრავს ხოლმე! — მიუუგო მან.

მთავსკული

- შეგებულემა სად გაატარე?
- პირველი ნახევარი მთებში.
- მეორე ნახევარი?
- თაბაშირში.

ღაბნეულობა

- როგორ დაიწვი აგრე ყურები?
- როცა ვაუთოებდი, ტელეფონმა დარეკა და ყურმილის მაგიერ უთო მივიდე ყურზე.
- მეორე ყური?
- ექიმი ხომ უნდა გამოემძახა!

უახსუსმლის მაღაზიაში

წუნია მუშტარმა ნოქარს ჰკითხა: — ეს ფეხსაცმელი ნამდვილად მოდურია? — ყოველ შემთხვევაში, როდესაც მოზომება დაიწყეთ, ნამდვილად მოდური იყო.

მოულოდნელობა

დოღზე მოულოდნელად ყველას აჯობა სრულიად უცნობმა ცხენმა. უურნალისტებმა მოძებნეს მისი ბედნიერი პატრონი და კითხვები დააყარეს.

მან უპასუხა, ცხენი უკვე შვიდი წლისააო.

- მერედა, უწინ რატომ არ გამოგყავდათ თქვენი ცხენი?
- ვერ ვიპყრდი.

გორი კორასკონდენტთა ჟურნალი № 5

გახსოვდეს მეგობრის ფასი

ბოლო ხანებში „აისი“ რამდენიმე წერილი დაიბეჭდა, სადაც ჩვენი თანატოლები გულისტკივილს განოთქვამენ იმის შესახებ, რომ მასწავლებლებს, მშობლებს და, საერთოდ უფროსებს არ მოსწონთ ქალისა და ვაჟის მეგობრობა. ამ საკითხზე მე ცოტა სხვა აზრისა ვარ. არ შეიძლება ხელაღებით დავაბრალოთ უფროსებს, რომ ისინი ჩვენ ვერ გვიგებენ. მე პირიქით ვფიქრობ: ამაში დამნაშავეები ჩვენ თვითონ უნდა ვიყოთ. გასაკიცხია, აბა რა, გაიცნობ ვიღაცას, ერთი-ორჯერ გაისეირნებ მასთან და მერე კი დაბეჯითებით ამტკიცებ, მეგობარიაო! ასეთი ურთიერთობა არც მშობელს მოეწონება და არც მასწავლებელს. მერე კი ვდგავართ და ვამტკიცებთ: მასწავლებლები ვაყთან თუ ქალთან მეგობრობას გვიშლიანო. ნამდვილ მეგობრობას, გოგონასთან იქნება თუ ვაყთან, არავინ დაგვიშლის. ჩემს სიმართლეში ეჭვი რომ არ შეგეპაროთ, ჩემი კლასის ამბავს გაიმბობთ.

კლასში 25 მოსწავლე ვართ. ჩვენ ძალიან გვიყვარს ერთმანეთი და, როგორც ნამდვილ დაძმებს შეეფერებათ, ჭირშიც ერთად ვართ და ღზინშიც, თუ ვინმეს უსიამოვნება შეემთხვევა, დაბარებულებივით მასთან ვავჩნდებით და რაც შეგვიძლია, ყველაფერს ვაკეთებთ. ერთმანეთის პატარა წარმატებაც კი გვახარებს. მახსოვს, სოსო ვაშაყიძე, ჩემი თანაკლასელი, რესპუბლიკის ჭაბუკ კალათბურთელთა ნაკრებში რომ აიყვანეს, სიხარულით ფეხზე აღარ

ვიდგეთ; მამუკა ბერიკაშვილმა კი-დაობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ტურნირში რომ გაიმარჯვა. გოგონებმა სიხარულისაგან ტირილი დავიწყეთ. შრომაშიც სულ ერთად ვართ. ხშირად ბიჭებს გოგონებთან ერთად მოუხეხიათ საკლასო ოთახები, დაუწმენდიათ ფანჯრები. კინოსა და თეატრშიც სულ ერთად დავდივართ. თუ ჩვენი კლასის დამრიგებელი, ქალბატონი ნელი შულღიაშვილიც ჩვენთანაა, ხომ რაღა გვიჭირს! მასთან ერთად ვმღერით, ვცეკვავთ, ვთამაშობთ. ჩემი თანაკლასელი ბიჭები ნამდვილი რაინდები არიან. ჩვენ, გოგონები, მათგან ბევრ საინტერესოს და კარგს ვსწავლობთ და პირიქით. ქალისა და ვაჟის ასეთ მეგობრობას არც ერთი ჩვენი მასწავლებელი და მშობელი არ თვლის დასაძრახად. პირიქით, სადაც ჯგუფად, მხიარულად მოსაუბრეებს დაგვიანხავენ, კეთილ დიმილს შემოგვაფრქვევენ და ლოცვასაც გამოგვაყოლებენ: „სულ ასე კარგები ყოფილიყავითო!“

მთავარია ნათლად გვესმოდეს, თუ რას ნიშნავს სიტყვა „მეგობრობა“, ვიცოდეთ მეგობრის ფასი...

თამარიკო რაჟმაძე.

ქ. გორი, მე-8 საშუალო სკოლა,
X კლასი.

ნინო, ნანა და მათი რაზმი

IV-ა კლასის პიონერებს ძალიან უყვართ თავიანთი რაზმის კომკავშირელი ხელმძღვანელები ნინო ბედენაშვილი და ნანა მარტაშვილი. ნინო მეცხრეკლასელია, ნანა კი მერვე კლასში სწავლობს. ორივეს პიონერებთან მუშაობა ძალიან უყვართ და ბევრი ახალი პიონერული საქმის წამომწყებებადაც გვევლინებიან. IV-ა კლასის ხელმძღვანელი, სკოლის პარტიული ბიუროს მდივანი დოდო ვახტანგიშვილი მათ თავიანთ მარჯვენა ხელად თვლის. მეოთხეკლასელთა რაზმი მარჯვენაფლანგელია რაზ-

მეულში, ნინო და ნანა პიონერული რაზმის საუკეთესო ხელმძღვანელებად ითვლებიან.

მათ რაზმში 35 პიონერია გაერთიანებული, მათგან 5 ხუთოსანი და 12 ოთხოსანია. მეოთხეკლასელები აქტიურად მონაწილეობენ სხვადასხვა პიონერულ აქციებსა და ოპერაციებში.

ნორჩებს დიდხანს ემახოვრებათ რაზმის შეკრება „წითელი ყელსახვევის ისტორია“. ყოველ დღეს რაღაც ახალი მოაქვს მეოთხეკლასელებისათვის, ატარებენ პოლიტინფორმაციებს, შეისწავლეს ლენინის ბიოგრაფია, მოაწყეს ლაშქრობა ისტორიული ძეგლების — საბაწმინდის სანახავად, ჩაატარეს მხიარული სპორტული სტარტებიც. რაზმის პიონერებმა მეგობრობა დაამყარეს მოძვერესპუბლიკების თანატოლებთან.

მიმზიდველი ცხოვრებით ცხოვრობენ კარდანახის საშუალო სკოლის IV-ა კლასის რაზმის პიონერები და ეს პირველ რიგში ნინო და ნანა ხელმძღვანელების დამსახურებაა.

ბასია შაპიაშვილი,
გურჯაანი, კარდანახის საშუალო
სკოლა, X კლასი.

ჩემი მეგობარი

როცა წავიკითხე წერილი ქალვაჟის მეგობრობაზე, თვალწინ ჩემი მეგობარი წარმომიდგა. იგი ჩემზე ერთი წლითაა უმცროსი. გულიანი, მეგობრის გამტანი, სულიერად ფაქიზი, დაუზარელი, ყურადღებიანია. სკოლაში ჩვენი ასეთი მეგობრული დამოკიდებულება ხშირად შეუმჩნევიათ, მაგრამ კი არ დაუცინიათ, პირიქით, ჩვეულებრივ მოვლენად მიაჩნიათ.

წაკითხული წიგნის განხილვა, საუბარი სპორტზე, მუსიკაზე, ხელოვნებაზე, მეგობრობაზე, ადამიანობაზე — ასეთი საინტერესო და შინაარსიანია ჩვენი ყოველი დღე...

რუსუდანი ფიფია,
წალენჯიხა, მუთავის საშუალო სკოლა,
VIII კლასი.

ნოღი ასტრონომი

– რას აკეთებ, ბიჭო, გელა?
 – ტელესკოპით ზეცას ვზვერავე.
 ვარსკვლავს ვეძებ ზეახალს.
 – მე მგონია, ვერ ნახავ!
 – იმედი მაქვს, იქნებ ვნახო,
 მიტომ ვზვერავე ზეცას,
 მეც ვარსკვლავის აღმოჩენა
 დიდ ოცნებად მექცა.
 აუჰ, შენი ჭირიმე,
 ვნახე, უკვე ვნახე!..
 – რას დაარქმევ?
 – ირინეს, –
 უმცროსი დის სახელს.

კათილი ნიაჰი

ტყიდან შინ მოვიჩქაროდი,
 მომქონდა შეშის გულურა;
 მდინარესთან რომ მივედი,
 ნიაჰმა შემომდუღუნა:
 აქ მორეგია, მგონიო,
 ზემოთ მონახე ფონიო.
 ფონი მოვნახე, ნაპირზე
 გავედი ხალისიანი;
 რა გულკეთილი ყოფილა
 ეს დალოცვილი ნიაჰი!

ზღვაზე

ცა დამნათის ზღვისფერი,
 ზღვა ტორტმანებს ცისფერი
 გლისერით მივსეირნობ,
 ნელა მიდის გლისერი,
 რა ლამაზი დღე არის,
 სიხარულით ვივსები.

მატყარი პაპაძე თევზაძე

კაკალი

კაკალს წუნგო ჩოხად ეცვა,
 ჩოხისძველად გადაექცა,
 მერე სიომ შეარხია,
 მერე კიდევ ქარი ეცა.
 ისკუპა და ჩახტა ძირსა,
 გადაიძრო ჩოხისძველა,
 დაუბრუნდა დედამიწას
 და სიცოცხლე გაიგვრძელა.

გამოღვიძება

დაიყვია მურიამ, –
 გააღვიძა მამალი,
 დაიყვია მამალმა, –
 გააღვიძა თამარი.
 თამარმა ძმა გააღვიძა,
 ცეროდენა სესე;
 თამარიც და სესეც
 მყისვე ადგნენ ზეზე.
 გააღვიძეს სამოვარი,
 ჩაი სწრაფად შესვეს.
 გააღვიძეს გზა-ბილიკიც,
 აირბინეს სერზე,
 სკოლა სიყვარულით შეხვდა
 თამარსა და სესეს.

მზეო, მზეო

– მზეო, მზეო, მზეწვია,
 ნისლი წამოგეწია!
 – მე ნისლი ვერ მაშინებს,
 ვარ სინათლის მთესავი,
 ნისლი მივფანტ-მოვფანტო,
 ჩემი ვალი ეს არი!..

საფყესურში

გელა ბიჭი პატარა
 უფროს ძმასთან დამდგარა,
 გადაჰყურებს ცხვრის ფარას,
 იალალზე შეფენილს.
 ძმის კომბალი უჭირავს
 და მწყემსობა შეჰჭფერის.
 გულში სიყვარული აქვს
 ძირს მიწის და მალლა ცის,
 გაიზრდება, იქნება
 სასახელო ვაჟკაცი.

საკავშირო პიონერთა მარშის მე-2 და მე-3 სიმაღლის პიონერებს ევალდებათ მონაწილეობა მიიღონ საკავშირო ექსპედიციაში „დიდი სამამულო ომის მატრიანე“. ახლა, როდესაც მთელი ჩვენი ქვეყანა 1941-1945 წლების დიდ სამამულო ომში საბჭოთა ხალხის გამარჯვების 40 წლისთავის აღსანიშნავად ემზადება, ქალაქ გორის მე-13 საშუალო სკოლის რაზმეულშიც დიდი გამოცდებდა.

რაზმეულში წარმატებით მიმდინარეობს ექსპედიცია „დიდი სამამულო ომის მატრიანე“. პიონერები აგროვებენ მასალებს მშობლიური ქალაქის 40-იანი წლების კომკავშირელთა თავდადების შესახებ დიდ სამამულო ომში. ამის შესახებ მოგვითხრობს უფროსი პიონერხელმძღვანელი მანანა პალევიშვილი.

გაცრეცილი სამაშტის ბარათები

„არა, არ წყდება სიცოცხლე წრფელი, არ იკარგება არავინ, არა!“

პოეტ მორის ფოცხიშვილის ამ სტრიქონებით იწყება წიგნალშეკრული ალბომის თავფურცელი; ალბომი წითელკვალმაძიებელთა შტაბის წევრების მიერ შეგროვებულ მასალებს გვაცნობს. იგი დიდ სამამულო ომში ქალაქ გორიდან წასული ჭაბუკების ფრონტული ცხოვრების თავისებური მატრიანეა.

ფარული სევდა გამოკრთის სამკუთხა ბარათებიდან; გაცრეცილი ფურცლები, ფერგადასული სურათები უკვე ათეულ წლებს ითვლიან. ამიტომაც ძნელია შეელო მათ; არც არის გასაკვირი, რომ შინმოუხველელთა მახლობლებს უჭირთ მათი მოცემა...

დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე ჩაღმა სამშობლო და მცველთა რიგებში მირიან ლომსაძე. შინ გამოგზავნილი მისი უკანასკნელი წერილები 1944 წლით თარიღდება.

ერთ-ერთ მათგანში იგი წერდა: „გამარჯობათ, ძვირფასებო! ვწვიარ ბლინდაჟში და გწერთ წერილს. არ იღარდოთ, უკვე მეექვსედ გადავდივარ წინა ხაზზე, გამარჯვება სულ ახლოსაა. 1944 წ. 12 სექტემბერი“.

ჩვენი პიონერები ახლოს იცნობენ მირიან ლომსაძის შვილს ნანულის. შინმოუხველელის ერთადერთი ქალიშვილი დღეს ჩვენი სკოლის პედაგოგია, ერთგულად ემსახურება მომავალი თაობის აღზრდას.

პიონერებს ალბომში ჩაუკრავთ ფრონტული გაზეთებიდან ამოკრთილი ფოტოსურათები; ერთ-ერთ სურათზე, რომელიც ამ 40 წლის წინ არის გადაღებული, აღბეჭდილია ჩვენი სკოლის ყოფილი მასწავლებელი გოგი მგალოზლიშვილი.

გოგი მასწავლებელი სამხრეთის ფრონტ-

პიონერული აქტივის კლუბის მუშაობას ხელმძღვანელობს ნორჩ პიონერთა რესპუბლიკური საბჭოს წევრი ნათელა ფაილოძე

ზე იბრძოდა. იმდროინდელი გაზეთები ბევრს წერდნენ მამაც ტანკისტზე.

1945 წელს იგი მშვიდობით დაბრუნდა შინ და კვლავ ჩაღმა მომავალი თაობის აღზრდის სამსახურში.

...მამულისა და სამშობლოს სიყვარული ბავშვობიდანვე შთააგონეს გივი ჭოხონელიძეს. ჭაბუკი დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე წავიდა ფრონტზე. იბრძოდა ჩრდილოეთ კავკასიისა და ყირიმის გათავისუფლებისათვის, უკრაინის პირველ ფრონტზე, პოლონეთის გათავისუფლებისათვის; გამარჯვება ჩეხოსლოვაკიაში იზიებდა. შემდეგ კი ვალმოხდილი დაუბრუნდა მშობლიურ ქალაქს. იგი დღემდე გორის ბაზმეულის საწარმოო გაერთიანებაში მუშაობს; მის საბრძოლო მედლებს „კავკასიის დაცვისათვის“, „პრადის გათავისუფლებისათვის“, „გერმანიაზე გამარჯვებისათვის“ შრომითი წარმატებისათვის მიღებული მედლებიც შეემატა.

...ჩვენი თანამოქალაქე ილია კობაძე ომის დაწყებისას ქ. ეისკში სამხედრო-სასწავლო სასწავლებელში იმყოფებოდა. 1943 წლის თებერვლიდან იგი ფრონტზე; მონაწილეობდა მდინარე დნეპრის ფორსირებაში, 1945 წლის იანვარ-თებერვალში კი — ქალაქების — კრაკოვისა და დროგობიჩის გათავისუფლებაში. მამაცი მებრძოლი არაერთხელ დაიჭრა. მიღებული აქვს მედლები „მამაცობისათვის“, „გერმანიაზე გამარჯვებისათვის“.

...კარლო ბესტაჟაშვილი 1941 წელს გაიწვიეს დიდ სამამულო ომში. იბრძოდა ქერჩში, შემდეგ კი კავკასიონის მისადგომებთან. ორჯერ მძიმედ დაიჭრა. მაშინ იგი სრულიად ახალგაზრდა, 20 წლისა იყო. წითელმა

კვლისმაძიებლებმა ბევრი ენაწილი ჩაიწვირეს მისი ფრონტული ბიოგრაფიიდან.

დღესაც ეძებენ წითელი კვლისმაძიებლები მებრძოლ ტურაშვილს, რომელმაც თურმე მძიმედ დაჭრილი კარლო ბრძოლის ველიდან გამოიყვანა. დღეს კარლო ბესტაჟაშვილი ბაზმეულის საწარმოო გაერთიანებაში მუშაობს. შრომაში მაღალი მაჩვენებლებისათვის მიღებული აქვს მაღლობები, დაჯილდოებულია ლენინის ორდენით. მრავალი ქვეოსტატი და მქსოველი გამოუწარდა მან გორის ბაზმეულის კომბინატს.

ომის უღმობელმა კანონმა ვახტანგ ფანაშვილი იტალიის მთებში მოახვედრა. აი ბარათი მისი ფოტოიდან. იტალიის წინააღმდეგობის მონაწილეს, ყოფილ პარტიზანს ვახტანგ ფანაშვილს სწერენ ვიტორანთა საბჭოდან: „ძვირფასო მეგობარო, 1 მაისს სტუმრად ჩამოდიან იტალიელი პარტიზანები, მათ შორის ნოვარადან-ბუბინა, ვიტორიო, ბლანდინო, ალესიო მაფილო და სხვები“. ვახტანგ ფანაშვილს ელოდა შეხვედრა იმათთან, ვინც ახალგაზრდულად გამოიყურება ფერგადასულ ფოტოსურათებზე. როგორები არიან ისინი ახლა?! პიონერები შეეწირნენ ამ ამაღლებულ შეხვედრას; ნახეს საბჭოელი და იტალიელი პარტიზანების ერთობლივი ბრძოლისადმი მიძღვნილი დოკუმენტური ფილმი „ლა სტელა ალპინა“, ფილმი, რომელიც მშვიდობის სახელით ეწვია მსოფლიო ეკრანს; ვახტანგ ფანაშვილს იტალიის ქალაქ ინტრის საპატიო მოქალაქის წოდება აქვს მიანიჭებული. იმ წლებში პირნათლად მოიხადა ვალი ჩარისკაცმა სამშობლოს წინაშე და დღესაც ჩვენი ხალხის საკეთილდღეოდ დაუღალავად შრომობს; ჩვენ კი რაზმეულში მისი ყოველი სტუმრობა უდიდეს სიხარულს გვანიჭებს.

...საბჭოთა კავშირის გმირი გრიგოლ ბუაჩიძე რაზმეულის საპატიო პიონერია. იგი 1939 წელს გაიწვიეს სავალდებულო სამხედრო სამსახურში; მსახურობდა 58-ე მსროლელ დივიზიაში. ფრონტზეა 1941 წლიდან; განვლო ბრძოლის სახელოვანი გზა სტალინგრადიდან ჩეხოსლოვაკიამდე. მონაწილეობდა მდინარე დნეპრის ფორსირებაში.

სკოლის წითელი კვლისმაძიებლების მიერ მოპოვებული მასალები, ბარათები მოგვითხრობენ დიდი სამამულო ომის მონაწილის ვლას ხარატის სიმამაცეზე. მრავალჯერ გამოვლილი ადამიანი სულ ახლახან გარდაიცვალა და პიონერები ზრუნვას არ აკლებენ მის ოჯახს.

20 მილიონი საბჭოთა ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა მეორე მსოფლიო ომში; გორელი პიონერები ისე, როგორც ჩვენი ქვე-

ბულბული

პირველი
ბიბლიოთეკა

უნის ყველა ნორჩი ლენინელი, წმინდად ინახავენ დაღუპულთა ხსოვნას.

ექსპედიცია „დიდი სამამულო ომის მატანის“ ყველა მონაწილის ამოცანა მოიძიონ უცნობი საბჭოთა მეომრების საფლავები, შეხვდნენ ომის ვეტერანებს, ჩაიწერონ მათ მიერ მოთხრობილი ფრონტული ამბები, ჰირგადახდილ ადამიანებთან შეხვედრების შთაბეჭდილებები, მათი ნამბობი, გაუფრთხილდნენ მათ მიერ გადმოცემულ სამკუთხა ბარათებს; სკოლის საბრძოლო დიდების მუზეუმებსა თუ ოთახებში, კუთხეებში მიუჩინონ მათ ადგილი. ყოველივე ამის შეგროვება კი პიონერებს იმ დიდ სიყვარულს ასწავლის, რომელიც სჭირდება სამშობლოს, ჩვენს მშრომელ ხალხს, ადამიანებს, ვისაც თავისი უანგარო შრომითა და საქმით სიკეთე მოაქვთ ხალხისათვის.

პიონერები კარგად იცნობენ ამ რამდენიმე წლის წინ გაზეთ „კომსომოლსკაია პრავდაში“ დაბეჭდილ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიბიუროს წევრობის კანდიდატის, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივნის ამხ.

ე. ა. შევარდნაძის წერილის „მოქალაქე წითელი ყელსახვევით“ შინაარსს. ახსოვთ მისი სიტყვები: „რევოლუციისა და დიდი სამამულო ომის უცნობი გმირების საბჭოთა ხალხის ვაჟკაცობისა და საგმირო საქმეთა ამსახველ ახალ დოკუმენტებს რომ ეძებენ, ჩვენს ბავშვებს კიდეც უფრო მეტად უყვარდებათ თავიანთი სამშობლო, ისინი კიდეც უფრო ერთგულნი ხდებიან სოციალიზმის იდეებისა და ორგანულად ეზიარებიან საბჭოთა კავშირის სახელოვან ისტორიას“.

წითელ კვალისმაძიებელთა ალბომის ბოლო ფურცელზე წარწერა: „მასალები შეაგროვეს: თამუნა ახრახაძემ, ქეთიონო ხუციშვილმა, მაია ტულაევმა, მარინე მაჭმეიშვილმა, მაია კუთხაშვილმა, მარინე სეხნიაშვილმა, დათო ბალახაძემ, თამარიკო ოქროპირიძემ, დარეჯან ჩუხრაშვილმა, მირიან საძაგლიშვილმა“.

სამშობლოს დიდი სიყვარულით იყო შთაგონებული ფრონტის წინა ხაზზე გასული მილიონობით საბჭოთა ახალგაზრდა, რომელთა შორის თავდადებით იბრძოდნენ გორელი ახალგაზრდებიც. კვალმაძიებელთა თვალწინ კვლავ იშლება საბჭოთა ადამიანების თავდადებისა და სიმაჟაცის მაგალითები... რაწმეულის ექსპედიცია „დიდი სამამულო ომის მატანე“ გრძელდება.

პიაპრას სპირკა

მხატვარი ბ. პატრიარქი

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

სამამულო ომი მძვინვარებდა...

ერთ-ერთი ბრძოლის შემდეგ გერმანელთა ჯარის ნაწილებმა პატარა სოფელი დაიკავეს. სოფელში არც ადამიანი ჭაჭანებდა და არც სხვა სულიერი.

სამარისებურ დუმილში უეცრად ბულბულის სტვენა გაისმა.

ოფიცერმა და ჯარისკაცებმა ყური მოჰკრეს საამო ჰანგებს და სმენად იქცნენ. იქვე ახლოს, ხის ძირას პატარა ბიჭი იჯდა და რაღაცას თლიდა.

— ეი, ბიჭო! — დაუძახა ოფიცერმა.

ბიჭი წამოდგა და მშვიდად გაემართა გერმანელებისაკენ. იგი თოთხმეტიოდე წლისა იქნებოდა, მოკლე მწვანე ქურთუკი ეცვა.

— აბა, მიჩვენე, — უთხრა გერმანელმა.

ბიჭმა პირიდან ხის პატარა ღერო გამოიღო და გაუწოდა, თან ცოცხალი ცისფერი თვალეები შეანათა.

ეს იყო სალამურის მსგავსი სასტვენი.

— ეს რა კარგი რამ გაგიკეთებია, ბიჭო!

— დაკვრაც მე თვითონ ვისწავლე! გუგულივით დაძახებაც შემიძლია. აბა, მისმინეთ!

ჯარისკაცები იცინოდნენ. ბიჭი კი ხან „გუგუს“ გაიძახოდა და ხან ბულბულივით სტვენდა.

— სოფელში მარტო შენა ხარ? — ჰკითხა ოფიცერმა.

— როგორ თუ მარტო?! აქ ბლომად არიან ყვავები, მერცხლები, შოშიები. ერთიც ბულბულია — ეს მე ვარ...

— მე ხალხზე გეკითხები, შე ბრიყვო, — დაუღრიალა ოფიცერმა.

— ჰოო! რაც ომი დაიწყო, ხალხი გაიხიზნა, — მშვიდად მიუგო ბიჭმა.

— სურმონტასის გზა იცი? მგონი ასე ჰქვია იმ ადგილს.

— რა თქმა უნდა, ვიცი, — სხარტად უპასუხა ბიჭმა, — პაპაჩემთან

ერთად ხშირად დავდიოდი სურმონტასში. იქ ტბაა, შიგ ძალიან დიდი-დი, დიდი-დი თევზები იცის...

— კარგი! — შეაწყვეტინა სიტყვა გერმანელმა, — გაგვიძენი სურმონტასისკენ, მაგრამ, იცოდე, სწორი გზით თუ არ წავგიყვან, თავს წაგაგლეჯ! გასაგებია?

რახმი გზას გაუდგა. წინ ოფიცერი მიდიოდა ბიჭთან ერთად. ბიჭს სალამური პირში ედო და ხან ბულბულივით უსტვენდა და ხან გუგულივით გაიძახოდა.

ტყე თანდათან გაუვალე ხდებოდა. — რა იცი პარტიზანებზე? — ჰკითხა უცებ გერმანელმა, — არიან აქ თუ არა?

— ასეთი სოკო არ გამიგონია, აქ მხოლოდ არყა სოკო იცის, — მიუგო ბიჭმა მიამიტად.

პასუხით უკმაყოფილო ოფიცერმა მკაცრად გადახედა ბიჭს, მაგრამ არაფერი უთხრა...

ტყის სიღრმეში, ვეებერთელა ხის ჩრდილქვეშ რამდენიმე პარტიზანი იყო დაბანაკებული. გზის ერთი ნაწილი ხის ფოთლებში გარკვევით მოჩანდა.

— გესმით? — თქვა ჭაბუკმა პარტიზანმა, — „ბულბულია!“

— ალბათ მოგეჩვენა, — მიუგო ხნიერმა, რომელიც მის გვერდით იწვა, მაგრამ ყოველი შემთხვევისათვის მანაც ამოიღო ჩანთიდან ოთხი ხელყუმბარა და ფრთხილად დაიწყო წიხ.

— არც ახლა გჯერა? — უთხრა წუთის შემდეგ ჭაბუკმა, როცა უკვე გარკვევით გაისმა ბულბულის სტვენა.

ხმა თანდათან ახლოვდებოდა. ჭაბუკი პარტიზანი წამოდგა და გულდასმით მიაყურა.

— ერთი, ორი, სამი, ოთხი... — ითვლიდა ხმადაბლა, — ოცდათორმეტი ფრიცია და ორიც ტყვიამფრქვევი, — დასძინა ბოლოს, როდესაც გუგულის ძახილიც გაიგონა.

— ახლავე ანდერძს ავუგებთ. — წამოიძახა ხელყუმბარიანმა.

— იჩქარეთ, — დაიძახა ჭაბუკმა პარტიზანმა, რომელიც ბულბულს უხმენდა, — უკვე ახლოს არიან. მე და ძია სტეფანე თქვენკენ გამოვუშვებთ და როგორც კი ბრძოლას დაიწყებთ, ჩვენც ზურგიდან დავესხმებით. ოღონდ „ბულბული“ არ დაგავიწყდეთ.

ბულბული კვლავ განაგრძობდა სტვენას...

გერმანელთა რაზმი მიუახლოვდა იმ ადგილს, სადაც პარტიზანები იყვნენ ჩასაფრებული.

უცებ ტყის შუაგულიდან ექოსავით მეორე ბულბულის სტვენა გაისმა. ამის ვაგონებაზე ბიჭი ერთბაშად მოწყდა ადგილიდან და ტყეს მისცა თავი. ყუმბარების ხმამ დაარღვია მყუდროება. გერმანელების კვნესა, ყვირილი და ბრძანების ხმა ერთმანეთში ირეოდა...

მეორე დღეს დაცარიელებული სოფლის ბოლოს ზის ძირას ისევ იჯდა თოთხმეტითადე წლის ბიჭი, რომელსაც მწვანე ფერის მოკლე ქურთუკი ეცვა და რაღაცას თლიდა. იგი დროდადრო გაჰხედავდა ხოლმე სოფლის შარას, თითქოს ვინმეს ელოდა. თან ისეთ შესანიშნავ კანგებს არაკრავებდა, შეუძლებელი იყო ნამდვილი ბულბულისაგან მისი გარჩევა.

საინჟინრო სახელები

კლანავი კომლის ნახალად

ველოსიპედის კამერის გამოსაცვლელად უნდა მოიხსნას ბორბალი, რადგან მისი ჩანგალი საშუალებას არ იძლევა შემოვავლოთ ფერსოს კამერის რგოლი.

დასავლეთგერმანული ფირმა „კონტინენტალის“ სპეციალისტებმა ველოსიპედის საბურავში რგოლის ნაცვლად ჩადეს ბოლოებდაწებებული რეზინის შლანგის ნაჭერი. ასეთი შლანგის შეცვლას ორი-სამი წუთი სჭირდება, მისი სიგრძე შეიძლება ერთნაირი იყოს ყველა დიამეტრის ბორბლებისათვის. ჰაერის შეშვებისას შლანგის ბოლოები მჭიდროდ ეკვრის ერთმანეთს და საბურავს.

ყველაზე სასტიკი

გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის ონკოლოგიური ინსტიტუტის დირექტორმა შტეფან ტანერბერგერმა გდრ-ის ონკოლოგთა VII ყრილობაზე საინტერესო მასალები წარადგინა მოსახლეობის ნაადრევი სიკვდილიანობის შესახებ. სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე მან დაადგინა: მილიონი ადამიანიდან ყოველ 4-5 დღეში იღუპება ერთი ალკოჰოლიკი, სავტომობილო კატასტროფაში — ყოველ 2-3 დღეში ერთი მოქალაქე, ხოლო თამბაქოს მწეველი — ყოველ... 2-3 საათში.

ერთი სიტყვით, თამბაქო ადამიანის ჯანმრთელობის ყველაზე სასტიკი მტერია.

კომპი უეაკეთს

ამას წინათ შეაკეთეს ეიფელის კომპი. 300 მეტრი სიმაღლის ხარაჩოების დასამონტაჟებლად დასჭირდათ 40 ტონა რკინა, 70 ტონა ხა-

რაჩოების ელემენტები და 100 მეტრი ხის მასალა.

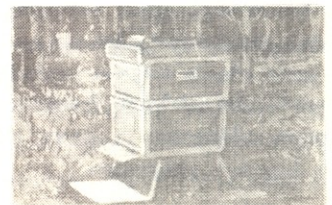
სიჩი რუსხვა

25 წლის წინ გამოსული პირველი სინთეზური სარეცხი ფხვნილების ინსტრუქცია მომხმარებელს აუწყებდა, რომ თეთრეული უნდა ჩალებს ცხელ (80°-90°) წყალში. დამატებით ფერმენტებიან თანამედროვე ფხვნილებს (მაგ., „ოკას“) სჭირდება შედარებით გრილი წყალი (არაუმეტეს 60°). ეს იმას ნიშნავს, რომ იზოგება უნერგიის გარკვეული რაოდენობა. ამ პრობლემაზე მომუშავე ქიმიკოსთა აზრით, 1985 წლისათვის მიიღებენ ისეთ ფხვნილებს, რომლებისთვისაც საკმარისია 36°-იანი წყალი. ჩვენი საუკუნის დასასრულისათვის ვარაუდობენ, რომ რეცხვისათვის საჭირო ტემპერატურა ოთახისას გაუტოლდება.

ამ ფხვნილებს კიდევ ერთი დადებითი თვისება აქვთ: ისინი მალე იხსნებიან წყალში და გარესამყაროს არ ატუჭყიანებენ.

ალუმინის სკაპი

ფრანგ ინჟინერ მარსელ სერელს, რომელიც მეფუტკრეობითაა გატაცებული, მობეზრდა სკების სარჩილავი ნათურითა და სახებით წმენდა. ალუმინის სკები რომ არსებობდნენ, მაშინ მათ უბრალოდ შლანგით და ცხელი წყლით გავრეცხავდით, — იფიქრა მან ერთხელ. მალე ალუმინის ორ ფირფიტაში პოლისტიროლი ჩადო და სკა გააკეთა. ფუტკარს პოლისტიროლი ზამთარში თოვლისაგან, ზაფხულში კი წვიმისა და სიცხისაგან იცავს (ვერცხლისფერი კარგად ირეკლავს მზის სხივებს). ხის სკასთან შედარებით ალუმინის სკა ორჯერ უფრო მსუბუქია და პრაქტიკულად უვადოდ ემსახურება ადამიანს.

სასარგებლო გამოგონება

ცნობილია, რომ ტელევიზორთან ახლოს ჯდომა საზიანოა, განსაკუთრებით ბავშვებისათვის. ინგლისელმა გამომგონებელმა მინ შევანმა ტელევიზორის კორპუსს მიამაგრა მომცრო ულტრაბერული გამაძვინველი, რომელიც განსაზღვრავს მანძილს ტელევიზორსა და მაყურებელს შორის. თუ დისტანცია დასაშვებზე ნაკლებია, ირთება რედუ, ირთება სასიგნალო ნათურა და მახინჯდება გამოსახულება. თუ მაყურებელი ამასაც არ აქცევს ყურადღებას, ტელევიზორი ავტომატურად ითიშება.

საიდუმლოვანი მოცული მორავი

უცნაური მორავი აღმოაჩინეს ოკეანის მკვლევარებმა წყნარ ოკეანეში უცნაულ ოგასავარადან 400 კმ დაშორებით. იგი წარმოიქმნება 500 მეტრის სიღრმეზე, დიამეტრი კი 100 კმ შეადგენს. მორავის საიდუმლოება იმაშია, რომ ყოველ 100 დღეში იგი მიმართულებას იცვლის. მეცნიერები ბუნების ამ უნიკალურ მოვლენას ოკეანის დინებათა სტრუქტურების განსხვავებით ხსნიან. მომავალი გამოკვლევა ახსნის მსოფლიო ოკეანის ამ საიდუმლოებას.

საფრთხეშია ქანდაკება

თავისუფლების ქანდაკება ნიუ-იორკის ნავსადგურის შესასვლელთან აიგო 1886 წელს საფრანგეთში შეგროვებული თანხით. პროექტი მოქანდაკე ბართოლდს ეკუთვნის. ლი-

თონის ჩონჩხი კი გაიანგარიშა ცნობილი ინჟინერმა ეიფელმა. ქანდაკება პარიზის სახელოსნოებში დამზადდა.

ამ რამდენიმე წლის წინათ გამოიკვია, რომ ნიუ-იორკის გაბინძურებული ჰაერი კონსტრუქციის რღვევას იწვევს, კოროზიამ საგრძნობლად დააზიანა მაღლა აწეული ჩირაღდნიანი მარჯვენა ხელი. ამას წინათ საფრანგეთში შეიქმნა კომიტეტი, რომელსაც განზრახული აქვს ქანდაკების შეკეთება ფრანგ სპეციალისტთა ძალებით.

ყინულის საფარკვე

თანამედროვე ხელსაწყოების დახმარებით მკვლევარებმა გრენლანდიაში, 30-მეტრიანი ყინულის საფარის ქვეშ იპოვეს 8 ამერიკული თვითმფრინავი, რომლებიც აქ 1942 წელს „დაკონსერვებულა“ როგორც გამოიკვია, საწვავის გამოღვევის გამო ესკადრილია იძულებული გამხდარა დაბა ანგამაგსალბის მახლობლად დამჯდარიყო. მფრინავებმა შექანებები მიატოვეს და სოფელს მიაშურეს, თვითმფრინავები კი თოვლმა დაფარა.

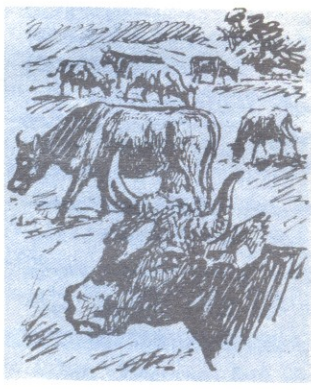
ცოცხალი ინდიგატორი

საოცარი თვისება ჰქონია კალმახს. მას შეუძლია თვალს დახამამებაში აღმოაჩინოს 100 ათას კუბურ მეტრ წყალში მოხვედრილი 1 გრ. უცხო ნივთიერება. ჯერჯერობით ვერცერთი ხელსაწყო ვერ შეედრება ამ თვისის მგრძობელობას. ამიტომაც სწორედ მას დააკისრეს ხელსაწყო როლი. ყნოსვის ცენტრებში კალმახს შეუყვანეს ორი წვრილი ელექტროდი, რომლებიც დაკავშირებულნი არიან თვისის თავზე დამაგრებულ 15-გრამიან მინიატურულ ხელსაწყოთა. როგორც კი წყალში ქიმიური ნივთიერება აღმოჩნდება, ყნოსვის ცენტრებიდან იმპულსები ნაპირზე მოთავსებულ საკონტროლო აპარატურას გადაეცემა. საყურადღებოა, რომ სიგნალები ერთმანეთისაგან განსხ-

ვავდება და წყალში მოხვედრილ ნივთიერებაზე დამოკიდებული.

სისხლისმწოველავთან ბრძოლაში

ცნობილია, რომ სისხლისმწოველ მწერთა ზოგიერთი სახეობა უარყოფითად მოქმედებს საქონლის მადაზე, რის შედეგადაც მათი წონა საგრძნობლად კლებულობს. სპეციალისტებმა გამოიგონეს ამ პარაზიტებთან ბრძოლის საკმაოდ მარტივი ხერხი. მაგალითად, ძროხის ყურს ამაგრებენ ციპერმეტრინით გაუღენთილ მომცრო პოლივინილის ეტიკეტს. ნივთიერება თანდათან იწოვს სისხლი, რაც სავსებით უვნებელია საქონლისათვის. მწერებისთვის კი საწამლავად იქცევა და ისინი იღუპებიან.

ათასწლოვანი

უგადუბრების დასასრული უხსოვარი დროიდან კალია საშინელ სტიქიურ უბედურებას წარმოადგენდა ადამიანთათვის. მთელი ხალხები ქრებოდნენ დედამიწის პირიდან, რადგან კალიების შემოსევის შემდეგ შიმშილით იხოცებოდნენ. მეცნიერებმა დაადგინეს, რომ კალიათა გუნდით ერთ დღე-ღამეში 80 ათას ტონა მარცვლეულს ანადგურებს, ე. ი. იმდენს, რამდენიც სჭირდება 400 ათას ადამიანს წელიწადში.

ახლა კალიების მძლავრობას ბოლო ედება. იტალიური თანამგზავრები „დანსატი“ და „მეტროსატი“ კოსმოსიდან გადმოსცემდნენ ფოტოსურათებს, სადაც მკაფიოდ ჩანს

კალიების გუნდთა შეკრუბნადგილები. ისინი მტწილად მცირედ დასახლებულ, მიუვალ ადგილებში ბინავდებიან. ასეთი გაფრთხილების მიღების შემდეგ ადამიანებს საშუალება ეძლევათ, ეს რაიონები თვითმფრინავებიდან პესტიციდებით დაამუშაონ.

უდიდესი მონოკრისტალი

მონოკრისტალებს ისეთ ცალკეულ კრისტალებს უწოდებენ, რომლებიც განსხვავდებიან ფართოდ გავრცელებულ კრისტალთა შენაერთებისაგან. ავსტრალიელმა მეცნიერმა პიტრიკველმა მეტად რთული ამოცანა დაისახა — აღმოეჩინა მსოფლიოში უდიდესი მონოკრისტალი. კუნძულ მადაგასკარზე, ბივირის საბადოებში მან მართლაც აღმოაჩინა ასეთი კრისტალი. მონოკრისტალის სიგრძეა 18 მეტრი, დიამეტრი — 3,5 მ, წონა კი — 380 ტონა.

ჩვეულებრივი ბივირილი — ბერილიუმისა და ალუმინის სილიკატი — მოყვითალო-მოცითრო, ცისფერი ან მწვანე მინერალია. მისგან იღებენ იშვიათ ელემენტს — ბერილიუმს. გამჭვირვალე ბივირილი (მას კეთილშობილს ეძახიან) ძვირფასი ქვაა. მისი ნაირსახეობაა ცნობილი აკვამარინა და ზურმუხტი.

ყველაზე დიდი სპორტული მუზეუმი

ამჟამად მსოფლიოში ორმოცამდე სპორტული მუზეუმია. მათ შორის ყველაზე დიდია პრატის ფიზკულტურისა და სპორტის მუზეუმი. იგი XVII საუკუნეში აგებული სახლის რვა დარბაზშია მოთავსებული. მუზეუმში გაიხსნა 30 წლის წინათ. მის ფონდში ჩებს სპორტსმენთა მიერ მოპოვებული 4000 სპორტული ჯილდოა, ფოტოარქივში — 70 000 სურათი, ფილმოთეკაში — 1200 კინოფირი. აქვე ინახება ძველი სპორტული იარაღები და გამოჩენილ სპორტსმენთა აღჭურვილობა. შექმნილია სპორტული ლიტერატურის ბიბლიოთეკაც.

გამოცანები

არ გეცნობათ ამ საოცარ ჯარისკაცთა ათეული? მართლაც აურაცხელია შრომა, მათი გაწეული. მზად არიან, დღეღამე გვემსახურონ. ამას გარდა, შეუძლიათ უცებ იქცნენ ათასად და მილიარდად.

ატყავ ერთი ტუპატუპუმი, და ვუყურებ მშვიდად, ქათქათელა ხორხოშელა როგორ მოდის ციდან.

ამას წინათ ერთი ბიდრო-ინჟინერი გავიცანი. მშვიდი, დინჯი მშრომელია, თუ გაბრაზდა — ავიც არი. მისი შრომის იარაღი კბილები და ხელუბია. მდინარეში კაშხლს აგებს, ბევრი აუშენებია.

ნ. მარნიბია

პოსტნი № 4-ში მოთარგმნულ სხრაქლიგულსა

პროსპორდი

თარგმნულად: 5. ფოსტა; 6. შერია; 9. ატომი; 11. სონეტი; 12. ანგარა; 15. „მერი“; 17. ჩაპევი; 18. კუკი; 19. ფრესკა; 20. არგანი; 24. მეხი; 25. სტაფილო; 26. აირი; 29. ახტალა; 30. მოპედი; 31. კაკაო; 33. აგარა; 34. ფრანი.

შვშულად: 1. რობოტი; 2. ეტნი; 3. ავზი; 4. მილანი; 7. ტოსტაო; 8. ჰოკეი; 10. ტრეკი; 13. ბანკეტი; 14. ყვარელი; 16. იარღი; 18. კენია; 21. მერხი; 22. აფრია; 23. „პარადო“; 27. ფლანგი; 28. ჩოგანი; 31. კირი; 32. ოქრო.

გამოცანები

დელამიწა, სხივი.

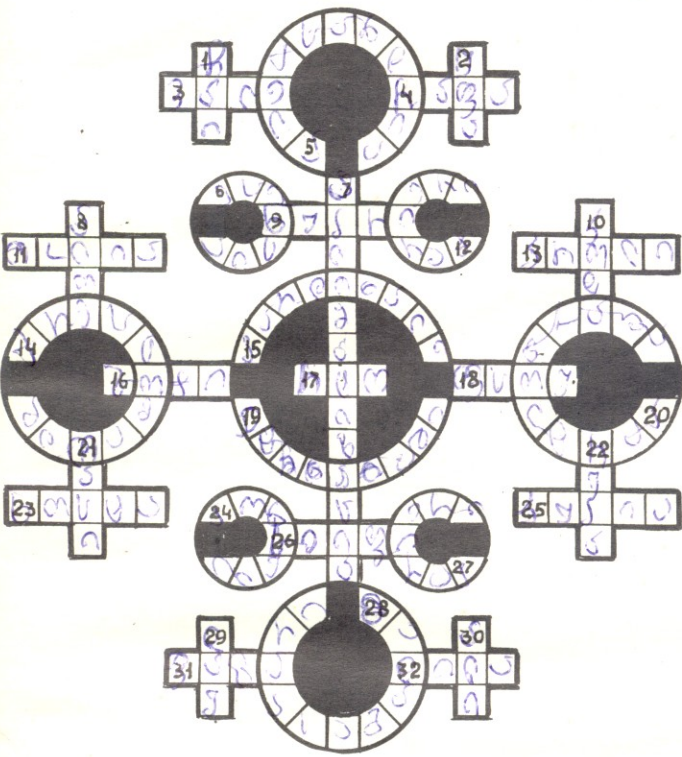
ლში ჩადგმული ფიცარი; 9. შვლის ნაშიერი; 11. გარეული ფრინველი; 13. სპორტული ცურვის ყველაზე სწრაფი ხერხი; 16. მარადმწვანე ხემცენარი; 17. ტოტი, ანუ?... 18. მდინარე აფხაზეთში; 23. კურორტი შავი ზღვის სანაპიროზე; 25. თბილისის ერთ-ერთი ძველი უბანი; 26. ლიონის ცეცხლგამძლე კარადა ან ყუთი საიდუმლო დოკუმენტების ან ძვირფასი ნივთების შესანახად; 31. ცალკეული სტადია, მომენტი რაიმე მოვლენის ან პროცესის განვითარებაში; 32. ქართული ურნალი.

რბალურად; 5. ეგვიპტის ქალაქი; 6. რაიმე აქროლადი ნივთიერების კონცენტრირებული ხსნარი; 12. ზღუდე, დაბრკოლება, რომელიც უნდა გადალახოს; 14. სახელმძღვანელო, რომელშიც შერჩევი არის შეტანილი ლიტერატურული ან მეცნიერული თხზულებანი; 15. კათოლიკურ ეკლესიაში უმაღლესი სასულიერო პირი რომის პაპის შემდეგ; 19. სოფელი გურჯაანის რაიონში; 20. გულის მოძრაობის გრაფიკული გამოსახულება; 24. ძველ რომში უმაღლესი თანამდებობის პირი; 27. ადგილი, საიდანაც იდებენ ქვას, ქვიშას, თიხას; 28. აფრიკის კუნძული.

შეადგინა ალ. გორბიშვილი

შვშულად: 1. სუბტროპიკული მცენარე; 2. ბაშკირეთის ქალაქი; 7. ორგანიზმის შედგუ-

ბიწის ზედაპირის შემცირებული გამოსახულება სიბრტყეზე; 29. ტაივანის ქალაქი;

ება ახალ, უჩვეულო კლიმატურ პირობებთან; 8. სუბტროპიკული მცენარე; 10. სოფელი თეთრიწყაროს რაიონში; 21. ფიალა, ანუ?... 22. დელა-

20. ნ. ლომოურის მოთხრობა. თარგმნულად: 3. რაიონული დაქვემდებარების ქალაქი ახალციხის რაიონში; 4. თარო, ფანჯრის კრილის ქვედა ნაწი-

შარადები

ნაირგვარი ხეხილი დგას, ირგვლივ ღობე ავლია. ბოლო სიტყვის გამოცნობაც ადვილია ძალიან: იტალიის და თურქეთის ფულის ერთეულია, — დასასრული სამი ბგერა საკმაოა სრულიად,

რაც პირველი სიტყვის შუა ჩასართველად გჭირდება და პასუხად იმავე წამს წითლად გამობრწყინდება.

იმ ციციქნა სახლში ყოველთვის ბინადრობს დიდი ოჯახი, ნექტარით არის აღსავსე მისი ყოველი ოთახი.

მუსიკალური ბგერაა მეორე სიტყვა შარადის. შეკრებ და რასაც მიიღებ, ფეხები აქვს და არ დადის.

თუ მეტყვი, გაზაფხულობით როგორი ჰავაც დგება, ის შედარებითი სახელი საწყისად გამოდგება. მეშვიდე მუსიკალური ბგერა დასკვნისთვის კმარა. — საუკუნეებს კეცავს და ჰაბუკი არის მარად.

შ. ამირანაშვილი
თავსატყუნი

დგანან თამარი, ზინაიდა, სოფიო და ზოია, თამარი რომ წავიდეს, ზინაიდა მწკრივში მეორე აღმოჩნდება, თუკი სოფიო წავა, მაშინ პირველი იქნება თამარი. ვინ ვის შემდეგ დგას?

